

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Fotoğraf Disiplininde Sokak Fotoğrafçılığı Kavramının Ayrımı ve Algılanması**

Gökçin ÇUBUKCU¹

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Sanatlar Bölümü, Hatay
gokcincubukcu@gmail.com , ORCID ID: 0000-0003-1113-3610

Güler ERTAN²

² Prof. Dr., T.C. İstanbul Arel Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Görsel İletişim Tasarımı Bölümü, İstanbul
gulerertan@arel.edu.tr , ORCID ID: 0000-0002-8928-0867

GELİŞ TARİHİ/RECEIVED DATE: 17.10.2023 KABUL TARİHİ/ACCEPTED DATE: 30.11.2023

Çubukçu, G. & Ertan, G. (2023). Fotoğraf Disiplininde Sokak Fotoğrafçılığı Kavramının Ayrımı ve Algılanması. *Aurum Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 277-314.

Öz

Bu çalışmanın amacında öncelikle, fotoğraf sanatının evrimini anlamaya yönelik bir temel oluşturma hedeflenmektedir. Ayrıca, fotoğrafın gücünü ve etkisini açıklamaya çalışmaktadır. Ardından, sokak fotoğrafçılığı ve belgesel fotoğraf arasındaki farklar saptanarak tanıklık işlevinin nasıl kullanıldığının daha iyi kavramasına yardımcı olmayı hedeflemektedir. Sokak fotoğrafçılığına daha yakından ve ayrıntılı bakarak, okuyucuların bu konu hakkında daha geniş bir geniş bir perspektif kazanmaları amaçlanmaktadır. Yöntem olarak; araştırmaya sokak fotoğrafçılığı konusunu anlamak ve analiz etmek amacıyla kapsamlı bir literatür taramasıyla başlanmıştır. Araştırmanın temel argümanlarını desteklemek amacıyla örneklem oluşturulmuş ve fotoğrafçıların eserleri, deneyimleri ve yaklaşımlarına yer verilmiştir. Yarı yapılandırılmış mülakat aracılığıyla sokak fotoğrafçısının içgörülerine ulaşılmaya çalışılmıştır. Tüm verilerin değerlendirilmesi üzerinden yürütülen bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden betimleyici analiz yöntemi kullanılmıştır. Bulgular: Sokak fotoğrafçılığının günümüzde sanat ve görsel iletişim kültürü içindeki önemi artmış olsa da bu alanın belgesel fotoğrafçılıkla sürekli olarak karıştırılması, internet üzerinde yanıltıcı ve sığ yaklaşımlarla sıklıkla çevrenmesi, her iki disiplinin özgün niteliklerinin göz ardı edilmesine ve sokak fotoğrafı kavramının özünün ve niteliğinin gölgelenmesine sebep olmaktadır. Fotoğrafçıların yaşamı ve çalışmalarının ele

* Bu çalışma, 2013 tarihinde T.C. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarımı Anasanat Dalı Programında "Sokak Fotoğrafçılığı" başlıklı Yüksek Lisans tez çalışmasından hazırlanmıştır.

alınmasıyla farklı perspektifler ortaya koyulmuştur. Sokak fotoğrafçılığı etrafında etkileşim ve öğrenme fırsatlarını artırmak amacıyla festivaller, bienaller, trienaller, atölyeler, konferanslar, paneller ve seminerler düzenlenerek bu alandaki bilgi paylaşımı artırılabilir. Böylece sokak fotoğrafçılığı Türkiye’de daha geniş kitlelere tanıtılabilir, geliştirilebilir ve bu alandaki yetenekler keşfedilebilir. Sonuç olarak, bu araştırma sokak fotoğrafçılığının temel konseptlerini ve önemini ele alarak, bu özel fotoğraf türünün Türkiye’deki sınırlı bilgi kaynağına ve sağlıklı tetkiklerin bulunmadığına değinmiş ve gelecekteki potansiyelini vurgulayarak daha fazla araştırmanın gerekliliğini göstermiştir. Bu durum aynı zamanda bu alana yeni başlayan fotoğrafçılar için de bilgi eksikliğini ortadan kaldıracaktır.

Anahtar kelimeler: Sokak Fotoğrafçılığı, Kavram, Ayırım, Algı, Disiplin

The Distinction and Perception of the Concept of Street Photography in the Discipline of Photography

Abstract

The primary aim of this study is to provide a basis for understanding the development of photography. Additionally, it aims to elucidate the potency and influence of photography. In order to enhance the understanding of how testimony is utilized, the disparities between street photography and documentary photography are identified. By conducting a detailed examination of street photography, this study strives to facilitate a more comprehensive perspective on this topic for the readers. The study’s methodology began with a thorough literature review to analyse street photography. A sample of photographers’ works, experiences, and approaches was included to support the main arguments of the research. The study attempted to gain insights into street photography through a semi-structured interview. Descriptive analysis, a qualitative research method, was utilized in this study, which involved evaluating all of the data collected. Findings: Despite the current increase in the importance of street photography within art and visual communication culture, it is frequently confused with documentary photography. Additionally, the misleading and shallow approaches on the internet further contribute towards ignoring the original qualities of both disciplines, resulting in overshadowing the essence and quality of the concept of street photography. Various perspectives have emerged through the examination of photographers’ lives and works. To promote interaction and learning opportunities in street photography, one can organise festivals, biennials, triennials, workshops, conferences, panels, and seminars, thus enhancing knowledge sharing in this field. In doing so, street photography can become more accessible to a wider audience in Turkey, and new talents in this area can be discovered. The study concludes by illuminating the fundamental principles and significance of street photography, highlighting the scarcity of valid information and inadequate exploration of this unique style in Turkey while accentuating its potential for future research. Therefore, further study is imperative. Such exploration will also benefit novice photographers by bridging the gap in knowledge.

Keywords: Street Photography, Concept, Distinction, Perception, Discipline

1. Giriş

Günümüzde sokak fotoğrafı, görsel ifade biçimi olarak geniş bir yelpazeye yayılmıştır. Ancak bu durum belirgin bir çerçeve eksikliğini ve yanlış nitelendirmeleri sıkça karşımıza çıkarmaktadır. Adlandırmaların sıklıkla karmaşadan kaynaklandığı göz önünde bulundurulmalı ve bu kategoriye dahil edilemeyeceği önemle vurgulanmalıdır. Bu noktada, kavramsal tanımın ve disiplinler sınırlarının netleştirilmesi kaçınılmaz

bir gerekliliktir. Bu disiplin, teknik ve estetik boyutları fotoğrafçının bakış açısını da içerirken, aynı zamanda toplumsal ve sosyolojik tanıklıkların kayıt altına alınması potansiyeline sahiptir. Sokak fotoğrafçılarının farklı perspektifler geliştirmesi, toplumun durumunu anlama ve yorumlama kapasitesini artırmakta ve çekilen her kareyle bu sanatın anlamını da derinleştirmektedir.

Sokak fotoğrafçılığının konumunu ve bu sanat dalına yönelik yaklaşımları anlayabilmek için genel hatlarıyla fotoğrafın tarihsel evrimi ele alınmalıdır. Sokak fotoğrafçılığının belgesel fotoğrafla sıkça karıştırıldığı bir gerçektir. Bu iki disiplini ayırt etmek ve belirgin farklarını vurgulamak, her iki alanın özgün niteliklerini daha iyi anlamak açısından önemlidir. Ayrıca, iki alanda da kayda değer başarılar elde eden isimlerin çalışmalarını bir araya getirmek, bu disiplinlerin özelliklerini daha iyi kavramamıza yardımcı olacaktır. Bu iki disiplinin benzersiz özellikleri, fotoğrafın çok yönlü gücünü vurgulamaktadır.

Sokak fotoğrafçılığının özünde yatan temel unsurlardan biri, fotoğrafın kanıt ve tanık olarak nasıl kullanıldığıdır. Fotoğraflar, tarih boyunca olayları ve durumları belgelemek, toplumsal mesajlar iletmek ve duygusal etkiler yaratmak için kullanılmıştır. Zamanının çeşitli platformları aracılığıyla fotoğrafların nasıl kullanıldığına dair örnekler sunulurken, fotoğrafın evrensel ve etkileyici doğasının altı çizilmiştir. Bu çalışma, sokak fotoğrafçılığının kavramsal derinliklerini, belgeleme ve tanıklık işlevlerini, tarihsel bağlamını ve belgesel fotoğraftan ayırt edici özelliklerini ele alarak, sokak fotoğrafçılığının sanatsal ve toplumsal önemini vurgulamaktadır.

2. Kavramsal Çerçeve ve Literatür Taraması

2.1. Çalışmanın Amacı

Öncelikle, fotoğrafın tarihine ve gelişimine çok kısa bir bakış açısı sunarak bu sanatın evrimini anlamaya yönelik bir temel oluşturma hedeflenmektedir. Ayrıca, fotoğrafın yalnızca bir görüntü olmanın ötesinde bir ifade biçimi olduğunu vurgulayarak, fotoğrafın gücünü ve etkisini açıklamaya çalışılmaktadır. Ardından, sokak fotoğrafçılığı ve belgesel fotoğraf arasındaki farklar saptanarak, fotoğrafın bu iki öne çıkan alanında tanıklık işlevinin nasıl kullanıldığına daha iyi kavramasına yardımcı olmayı hedeflemektedir. Sonuç olarak, sokak fotoğrafçılığına daha yakından ve ayrıntılı bakılarak, okuyucuların bu konu hakkında daha geniş bir perspektif kazanmaları amaçlanmaktadır.

2.2. Problemin Tespiti

Sokak fotoğrafçılığının günümüzde sanat ve görsel iletişim kültürü içindeki önemi artmış olsa da bu alanın belgesel fotoğrafçılıkla sürekli olarak karıştırılması, internet üzerinde yanıltıcı ve sığ yaklaşımlarla sıklıkla çevrelenmesi, her iki disiplinin özgün niteliklerinin göz ardı edilmesine ve sokak fotoğrafı kavramının özünün ve niteliğinin gölgelenmesine sebep olmaktadır. Bu bağlamda, Türkçe kaynakların sınırlılığı ve konuya yönelik yetersiz araştırma eğilimi bu sorunun temel nedenlerindedir. Bu noktada, güvenilir ve nitelikli Türkçe kaynakların oluşturulması ve yaygınlaştırılması, doğru bilgiye erişimi artıracaktır. Sokak

fotoğrafçılığının temel prensipleri ve görsel dili ele alınarak kavramsal sınırlar daha ayrıntılı bir şekilde vurgulanmalıdır.

2.3. Literatüre Katkı

Bu makale, Türkçe kaynaklardaki sınırlılığa rağmen sokak fotoğrafçılığına dair bir katkı sunmaktadır. Fotoğrafçıların yaşamı ve çalışmalarının ele alınmasıyla bu alana meraklı olan kişilere ilham vermek, araştırma ve incelemede bulunanlara rehberlik etmek ve fotoğrafın tanıklık ve kanıt olarak kullanımına dair örnekler sunmak gibi hedefler doğrultusunda literatüre önemli bir katkı sağlamıştır.

3. Yöntem

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmanın metodolojisi, sokak fotoğrafçılığı konusunu anlamak ve analiz etmek amacıyla kapsamlı bir literatür taramasıyla başlamıştır. Bu tarama, kitaplar, tezler, makaleler, derlemeler, yazılar ve haberler gibi çeşitli kaynakları içermektedir. Araştırmanın temel argümanlarını desteklemek amacıyla örneklem oluşturulmuş ve fotoğrafçıların eserleri, deneyimleri ve yaklaşımlarına yer verilmiştir. Yarı yapılandırılmış mülakat aracılığıyla sokak fotoğrafçısının içgörülerine ulaşılmaya çalışılmıştır. Böylece fotoğrafçıların yaratıcı süreçleri, estetik tercihleri ve disiplinlere yönelik yaklaşımlarını daha iyi anlayarak araştırmanın içgörüsü artmakta ve konunun daha derinlemesine anlaşılması sağlanmaktadır. Veri toplama sürecinde kullanılacak temel kaynakların titizlikle seçilmesi doğrultusunda, araştırmanın güvenilirliğinin artırılması amaçlanmıştır. Tüm verilerin değerlendirilmesi üzerinden yürütülen bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden betimleyici analiz yöntemi kullanılmıştır.

3.2. Ünitelerin Planlanması

Araştırmanın ilk adımı olan literatür taraması ile elde edilen tüm bilgilerin titizlikle değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu aşamada, sağlıklı ve güvenilir verilerin seçilmesi, araştırmanın kalitesini artırmayı amaçlamıştır. Taslak içeriğin şekillenmesinin ardından bu bilgiler anlamlı bir sıralamayla sunulmuştur. Detaylandırmalar, her bir konu başlığının altında özenle yer almıştır. Özellikle, araştırmanın odak noktasını zayıflatacak veri karmaşıklıklarından kaçınılmıştır. Veri toplama yöntemleri ve analiz aşamalarının titizlikle planlanması, araştırmanın sağlam temeller üzerine inşa edilmesini sağlamıştır.

3.3. Araştırma Sınırlılıkları

Bu çalışmanın en büyük kısıtlılığı, Türkçe kaynakların sınırlı olması ve araştırmaların yetersiz olmasıdır. Bu durum çalışmanın kapsamını da etkilemiştir. Ayrıca, internet üzerinden elde edilen bilgilerin sadece kişisel deneyimlere dayalı ve düşük kalitede olduğu gözlemlenmiştir. Sokak fotoğrafçılığına dair daha derinlemesine ve nitelikli röportajlar yapma imkânı olmadığı için bu alandaki bilgi eksikliği de bir

sınırlılık oluşturmuştur. Tüm bu kısıtların toplamında fotoğrafçılığın en çok karıştırılan alanları ortaya konmuş, önemli isimlere yer verilmiş ve değerlendirmeler yapılmıştır.

4. Bulgular

4.1. Fotoğrafın İcadı ve Gelişim Sürecine Teknik ve Sosyal Bir Bakış

Fotoğrafın tanımı ve isim kökenine bakıldığında, Yunanca kökenli “photos” (ışık) ve “graphien” (çizmek) kelimelerinin birleşiminden oluştuğu görülmektedir. Bu teknik tanımın ötesinde fotoğrafın görüntü oluşturucu mekanik bir nesne olmadığını, insanların deneyimleri, kültürel yansımaları ve kişisel ifadeleriyle iç içe geçmiş bir iletişim aracı olduğunu vurgulamak önemlidir. Fotoğrafın geçmişine kısaca bakıldığında:

İlk olarak Aristo, ışığın nesnelere üzerindeki hareketini ve etkisini incelemiştir. Yine 965-1038 yıllarında yaşamış Arap bilim adamı Alhazen (El- Hasan) bir karanlık oda yardımıyla gökyüzünü incelemiştir. Rönesans döneminin ünlü ismi Leonardo Da Vinci de 1490'da yayınlanan notlarında resimde perspektif için karanlık odadan yararlanma fikrini ortaya atmıştır. 1553'de ise Giovanni Battista Della Porta “Magiea Naturlis Libri IV” adlı eserinde Karanlık Kutuyu etrafıca anlatmıştır. (Bu yüzden Karanlık Kutunun ilk mucidi sayılır). 1568'de (Danitlo) Barbaro, karanlık kutunun ışık gören deliğine bir mercek yerleştirmiş ve görüntü kalitesini belirgin bir şekilde arttırmıştır. Bu yıllardan sonra Camera Obscura özellikle resim alanında yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Işığa duyarlı kimyasal maddeler üzerinde ilk çalışmayı Cristoph (Adolf) Boldwin gerçekleştirdi (1674) (Bursa Fotoğraf Sanatı Derneği (BUFSAD), 2008:1).

19. yüzyılda fotoğrafın hızla geliştiği bir dönem olmuştur. Joseph Nicéphore Niepce ve Louis-Jacques-Mandé Daguerre'nin çalışmaları sonuç vermiş ve sonucunda daimî görsel malzemenin elde edilmesine olanak tanımıştır. Henry Fox Talbot'un negatif-pozitif çalışmaları kopyalama ve çoğaltma sürecini hızlandırmış, fotoğrafın yaygınlaşmasını hız kazanmıştır. Kodak firmasının taşınabilir makineleri, fotoğrafın geniş kitlelere ulaşmasını sağlamıştır. Aradan geçen zaman içerisinde bu analog makineler de teknolojinin gelişmesiyle birlikte dijital dönüşüme uğramıştır. Sayısal fotoğraf, görüntülerin elektronik sensörler aracılığıyla dijital verilere dönüştürülmesini ve hafıza kartı gibi dijital ortamlarda kaydedilmesini sağlayan bir teknolojik atılımı temsil etmektedir. Bu ilerleme, fotoğrafçılara çekimlerin spontane izlenmesi, düzenlenmesi ve paylaşılması imkânı sunmuş; geleneksel fotoğrafın kimyasal işlemlerine dayanan yapısı, sayısal fotoğrafın dijital platformlar ve yazılımlarla çalışmayı gerektirmesiyle değişmiştir. Bu, daha fazla çekim ve daha geniş bir yaratıcılık alanını mümkün kılarak tercih edilme oranı da artmıştır. Her iki yaklaşım da farklı estetik ve ifade biçimleri sunmaktadır. Ancak önemli olan, teknolojinin fotoğrafçılığın temelinde yatan yaratıcılığı ve duygusal ifadeyi destekleyen bir araç olduğudur.

Fotoğraf, halkın kullanımına sunulmasıyla demokratikleşme sürecinin bir parçası olmuş ve insanların kendilerini ifade edebildikleri bir iletişim aracı haline gelmiştir. Susan Sontag fotoğraf makinesinin

kullanımından şöyle bahsetmiştir: "... Fotoğraf makinesi teknolojisinin giderek endüstrileşmesi fotoğrafta başından beri var olan bir güçlüğü belirginleştirmeye yaramıştır; bütün yaşantıları görüntüye dönüştürerek demokratikleştirmek... (Kılıç, 2000:2)". Ancak aynı zamanda, fotoğrafın özgünlüğünü ve yaratıcılığını tehlikeye atabileceği ve estetik değerini etkileyebileceği eleştirileri de ortaya çıkmıştır.

Gerçek ya da hakikate özgü perspektifle bir ilişkimizin kalmadığını gösteren bu farklı bir uzama geçiş olayıyla birlikte, tüm gönderen sistemlerinin tasfiye edildiği bir simülasyon çağına girilmiştir. Daha kötüsü göstergeler sistemi bu gönderen sistemlerini yapay solunumla yaşatarak, tüm kombinatuvar hesapları ve ikili karşıtlıklarla tüm eş değerlik sistemlerinin işine yarayabilecek anlamdan daha da esnek (ductile) hâle gelmektedirler. Burada bir taklit, sûret ya da parodiden değil aslı yerine göstergeleri konulmuş bir gerçek, bir başka deyişle her türlü gerçek süreç yerine işlemsel ikizini koyan bir süreçten bahsediyoruz. Gerçeğin tüm göstergelerine sahip, gerçeğin tüm aşamalarına kısa devre yaptıran kusursuz, programlanabilen, göstergeleri kanserli hücreler gibi çoğaltarak dört bir yana savuran bir makineden (Baudrillard, 2010:15).

Fotoğrafın ortaya çıkışından günümüze kadar olan teknik evrimin, sosyal ve kültürel değişimlerin etkilerini geniş bir perspektiften ele almak, böylece fotoğrafın tarih boyunca nasıl değiştiğini ve insan hayatına nasıl etki ettiğini anlamak, bu sanatın ve iletişim aracının önemini daha iyi kavramamıza yardımcı olacaktır. Özellikle sayısal fotoğrafın, hatta ötesinde internet ortamında yaratılan görüntülerin sunduğu yenilikler, fotoğrafçılığın geleneksel sınırlarını genişleterek yeni bir ifade sanatının doğmasına katkı sağlamıştır demek yanlış olmayacaktır.

4.2. Fotoğrafa Yönelik İzlenim ve Anlamak Arasındaki Nüans

"Merceklerle ilgili sanatlar daima imgelem, bakma ve görme hakkındadır. Şimdi nasıl görüyoruz? Görmek ne anlama gelir? Görsel görüntü günlük yaşamımızı nasıl etkiliyor? Başka bir bağlam var mı?" (Traub, Heller, Beller, 2012:16) gibi sorular daima ilgi çekici olmuş ve akılları meşgul etmiştir. Gözlem, fizyolojik süreçle ilgili olarak ışığın renk ve şekiller olarak algılanmasıyla ilgili basit bir eylem olarak düşünülebilir. Ancak, görülenlerin anlamını anlamak ve yorumlamak, beyin tarafından gerçekleştirilen daha karmaşık bir süreçtir. Fotoğraf, duygusal, kültürel ve bireysel bağlamlarda yorumlanmakta ve anlam kazanmaktadır. İşte bu noktada, gözün sadece fiziksel görüntüyü algılamasının ötesine geçilmekte ve görmek eylemi sembolizmin ve anlamın inşasında etkili olmaktadır. Bugünün teknolojik ve kültürel çağında, görsel ve sosyal medyanın yaygın kullanımıyla birlikte, görsel algılamının incelikleri ve derinlikleri daha fazla ilgi çekmektedir.

Rutin hale gelmiş veya gözden kaçan nesnelere, bakış açısının değiştirilmesiyle yeni ve anlamlı bir perspektif kazanabilmektedir. Bu durum, beynimizin bu fotoğraflara daha az yer vermesine neden olabilmektedir. Bu karmaşada fotoğrafın etkileyici bir şekilde anlamlandırılması gerekmektedir, böylece sıradanlıktan çıkarak bizlere anlamlı bir deneyim sunabilecektir. Örneğin, René Magritte'in ünlü "Bu

bir pipo değildir” tablosu, fotoğrafın gerçekliğini sorgulayan ve farklı bir bakış açısı sunan bir örnektir. Alexander Rodchenko’nun 1928 tarihli *Novyi Lef* dergisinde tenkit yazarı ve kuramcı Boris Kushner’e fotoğrafa dair tecrübelerinden bahsetmekte ve mektuptan alınan bir bölümde resim ve fotoğraf arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Traub vd. (2012 aktaran Bowlt, J. E., 1989: 238-251) Fotoğrafla ilgili olarak; yeni, hızlı ve yoğun bir yansıtıcı olarak dünyayı çok çeşitli bakış açıları sunma sorumluluğunu taşıdığını, bu süreçte insanların çok yönlü görme yeteneklerini geliştirmelerine ve fotoğrafın bu potansiyeli olduğuna inandığını, ancak Rodchenko’nun bu önemli evrede, resimsel yaklaşımların fotoğrafçıları “bel seviyesinden” bakmaya yönlendiren psikoloji tarafından baskı altına alındığını ve onları resim sanatının geleneksel normlarına hapsedebildiğinden bahsetmektedirler. Bu bağlamda Rodchenko, fotoğrafın resim sanatının sınırlarını aşarak farklı perspektiflerden görüntüler elde etme yeteneği ile resimden ayrılabilirdiğini belirtmektedir. Günümüzde, fotoğraf sanatçıları çekim açılarını ve objektif kullanımını çeşitlendirmekte ve fotoğraflarına daha etkili bir boyut katarak yaratıcılıklarını ifade etmektedirler. Bu hızlı değişimin içerdiği potansiyel eksikliklere dikkat çekmek, yeni başlayanların güçlü bir altyapı inşa etmelerine katkı sağlayabileceklerdir.

Bu bağlamda, fotoğrafla meşgul olanlar makineleriyle bakış açılarını değiştirerek idealize edilmiş bir dünyanın yerine yeni anlamlar keşfederek bir ifade biçimi oluşturabilmektedirler. John Berger, perspektif ve farkındalıkla ilgili önemli bir noktaya dikkat çekmektedir:

Elbette insanlar fotoğraf makinesinin bulunmasından önce herkesin her şeyi görebildiğine inanmıyorlardı. Oysa perspektifle görsel alan sanki ideal buymuş gibi düzenleniyordur. Perspektifle yapılmış her taslak ya da yağlıboya resim seyirciye dünyanın biricik merkezinin kendisi olduğunu söylüyordu. Fotoğraf makinesi - ondan daha çok da sinema makinesi - aslında böyle bir merkezin bulunmadığını gösterdi (Berger, 2007:18).

Berger burada perspektifin, görsel alanı ideal bir şekilde düzenlediğini belirterek, fotoğraf makinesinin seyirciye dünyanın merkezinin olmadığını gösterdiğini ifade etmektedir.

Toplumun değişen kültürel dinamikleri, fotoğrafın işlevini de etkilemiştir. Özellikle 20. yüzyıldan sonra fotoğraf tüketim toplumunun bir parçası haline gelmiş ve devletlerin propagandasında etkili bir araç olarak da kullanılmıştır. Örneğin, “1860 ile 1925 arasında oluşturulan Birleşik Metodist Kilisesi fotoğraf arşivi özellikle misyonerlik çabaları için gelirleri arttırmak amacıyla kullanılabilir ‘insanlığın birliğini’ yansıtan fotoğrafları toplamıştır” (Scherer, 2012). Hitler dönemi Nazi rejimi, fotoğrafın propaganda alanında kullanımını örneklemek açısından ilgi çekici bir dönemdir. Propaganda Bakanlığı’nın kurulması ve resmi propaganda yoluyla kontrol, Hitler’in yerel partilere karşı mücadelesinde etkili olmuştur. Ancak, bu tür propagandaların gerçekliği sorgulanırken, fotoğrafların manipüle edilmiş olabileceği ve sadece belirli bir bakış açısını yansıtabileceği unutulmamalıdır. Fotoğrafın gücü sadece nesnelere göstermekle sınırlı değil, aynı zamanda detayları ve duygusal yükleri derinlemesine anlama yeteneği sunmaktadır. Bu, toplumsal bağlamı ve kültürel farklılıkları zenginleştirmekte ve fotoğrafçılar, bu ayrımı işlerinde kullanarak etkili ve anlamlı çalışmalar üretebilmektedirler.

4.3. Belgesel Fotoğraf: Toplumsal İzler ve Gerçekliğin Yansımaları

Fotoğraf sanatının evrimini incelediğimizde, temel arzunun belgeleme ve kayıt altına alma isteği olduğu söylenebilmektedir. Belgesel fotoğrafçılık, yüzeyin ötesine geçerek içerik ve anlamın dikkatli bir şekilde inşa edildiği, toplumsal olayları ve insan deneyimlerini daha derinlemesine bir perspektifle ele alan bir disiplindir. Bu disiplin, 1840'lı yıllara dayanan bir geçmişe sahiptir. Örneğin, David Octavius Hill ve Robert Adamson, İskoç balıkçı kasabası Newhaven'deki yaşamı belgeleyen fotoğraflarıyla belgesel fotoğrafçılığın toplumsal olaylara odaklandığı ilk örneklerden birini sunmuş ve tarihin bir parçası olarak değerini vurgulamıştır.

Fotoğraf 1. Newhaven Fisherman, 1845

Kaynak: David Octavius Hill ve Robert Adamson, The Metropolitan Museum of Art. <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/268450> Erişim Tarihi: 04.07.2012

Fotoğraf 2. Newhaven Fishergirls, 1845

Kaynak: David Octavius Hill ve Robert Adamson, Wikimedia Commons. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Newhaven_fishergirls.jpg Erişim Tarihi:04.07.2012

Bilim ve Sanat Vakfı (BİSAV)'nın çıkardığı bültende Özcan Yurdalan'ın Belgesel Fotoğraf Üzerine kitabını değerlendiren yazısında Hilal Turan, dokümanter fotoğrafın doğasına dair önemli noktalara değinmektedir. Turan'a göre Yurdalan, her fotoğraf belge değeri taşıırken, bir fotoğrafın belgesel fotoğraf olarak kabul edilmesi için belirli özellikleri taşıması gerektiğini vurgulamıştır: "Öncelikle belgesel fotoğrafın tek bir kare fotoğraftan ibaret olmadığını vurguladı. Yurdalan'a göre "bir anlatım aracı olarak" belgesel fotoğraf, sıradan bir fotokopiden ya da kayıttan farklı olmak, bir hikâye barındırmak, öznellik taşımak zorunda (Turan, 2011:40)". Belgesel fotoğrafçısının amacı, gördüğü dünyayı objektif bir şekilde yansıtmak, toplumsal olayları, insanların yaşamlarını ve çevrelerini anlamak ve bu bilinçle imgeler oluşturmaktır. Fotoğrafçının başarısı, konunun içinde kaybolma yeteneğinden gelmektedir. Böylece izleyiciye daha saf, etkileyici ve doğal bir bakış sunmakta ve izleyicinin bu gerçeklikle bağ kurmasını sağlamaktadır.

Belgesel fotoğraf, sadece savaş veya zorlayıcı koşulları gösteren fotoğraflarla sınırlı değildir; toplumsal sorunlar açısından geniş bir yelpazede yer almaktadır. Bu fotoğraflar, insanların dikkatini çekmemiş ayrıntıları veya uzaklardaki, genellikle istenmeyen olayları belgeleyerek toplumsal farkındalık oluşturmayı amaçlamaktadır. Son dönemde belgesel fotoğrafçılığı üzerine düşünülen bir konu, dijital düzenlemenin belgesel fotoğrafın özgünlüğüne nasıl etki ettiğiidir. Ancak, belgesel fotoğrafçının sanatçı olduğu ve gerçekliği nesnel, dürüst ve duygusal manipülasyonlardan uzak bir şekilde yansıtmaya gerektiği unutulmamalıdır. Manipülasyona karşı duruş, aslında eski bir konudur. Sadakichi Hartmann, 1904'teki bir sergide, fotoğrafa yapılan manipülasyonu eleştirmiş ve belgesel fotoğrafın saf ve doğal niteliğini koruma gerekliliğini vurgulamıştır:

Kısacası, çekmeyi düşündüğünüz fotoğraf için o kadar iyi bir kompozisyon oluşturun ki negatifi mutlaka mükemmel olsun. Ya hiçbir müdahaleye gerek kalmayın ya da çok ufak bir değişimle basılsın. Fotoğraf tekniğinin doğal niteliklerini bozmadıkça, film rötuşlamaya, bazı ayrıntıları elimine etmeye ya da vurgulamaya karşı değilim (Doğrudan Fotoğraf, 4 Temmuz 2012).

Belgesel fotoğrafçılığın gelişiminde etkili rol oynayan ve alana katkı sağlamış isimleri kısaca tanımak önemlidir. Sebastião Salgado, Ken Light, H. Cartier-Bresson ve August Sander gibi önemli figürler, belgesel fotoğrafın ilkelerini şekillendirerek toplumsal konulara duyarlı yaklaşımlarıyla gerçekliği yansıtmış ve bu alanda etkileyici eserlere imza atmıştır. Belgesel fotoğrafın doğal ve anlık anıları yakalama kabiliyeti, bu fotoğrafçıların eserlerinde belirgin bir şekilde gözlemlenmektedir.

Sebastião Salgado (1944-...), ekonomi eğitimi almış, 1973 yılında fotoğrafçılığa yönelmiş ve 1979'da ise Magnum Ajansı'na dahil olmuştur ("Sebastiao Salgado'nun Fotoğrafları", 2012). Özellikle işçi sınıfına odaklanarak toplumsal belgesel fotoğraflar çekmiştir ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu'nun web sitesinde belirtildiğine göre, 1986-1992 yılları arasında çekmiş olduğu bu anısal girişimle birinci sınıf bir fotoğraf belgescisi olarak ününü doğrulamıştır (UNICEF, 2012). "Genesis" adlı projesi ile Sebastião Salgado (2012) geçmişe dayalı göreneklerine sahip çıkarak, bu şekilde hayatlarını devam ettiren

grupların portrelerini çekmiştir. Ken Light (1951-...), belgesel fotoğrafçılığın önemli isimlerinden biri olarak bilinmekle birlikte çalışmalarını geniş bir yelpazede sunmuş ve Ken Light'ın (2012a) da belirttiği üzere çeşitli kitaplarda, dergi yayınlarında ve sergilerde de yer almıştır. Belgesel fotoğrafçı olarak Ken Light'ın (2012b) fotoğrafları, ABD'nin demir parmaklıkları ardındaki idam mahkûmlarının yaşamını ve geçimlerini güçlükle sağlayan siyahi insanların, şehir merkezlerinden uzak ama tarıma elverişli olan alanlardaki zorlu çalışma hayatlarını ve deneyimlerini yansıtmaya odaklanmaktadır. Light, belgesel fotoğrafçılığın önemine dair:

Toplumsal belgesel fotoğrafçılık geleceğe geçmişten bir bakış açısı, mülksüzleştirilmişlere de bir ses sunar. Tüm yayınlanan fotoğrafların eğlence ve ünlüler dünyasını anlattığı, bireysel ifadenin büyük medya şirketlerince boğulduğu bir zamanda belgesel fotoğrafçılık bir çağa tanıklık etme sorumluluğunu üstlenmiştir. Elinde bir fotoğraf makinesi ve birkaç rulo film olan bir insanın hâlâ güçlü ve dayanıklı bir sese sahip olması beni hayran bırakıyor (Pervan aktaran Light, 2006: 186).

sözleriyle belgesel fotoğrafın gücüne vurgu yapmıştır.

Henri Cartier-Bresson (1908-2004), belgesel fotoğrafçılığın 20. yüzyıldaki önde gelen isimlerinden biridir. 1930'dan itibaren fotoğrafçılığa olan ilgisini profesyonel bir boyuta taşımıştır. 1937 yılında İspanya İç Savaşı'nı belgelemiş, 1947'de *Magnum Photos* ajansını kurarak fotoğrafçılık alanında öncü rolünü pekiştirmiştir. Birçok kitabı bulunan Cartier-Bresson'un en bilinen kitabı ise "*Images à la Sauvette*" adlı eseridir. Bu kitapta, fotoğrafın manası ve yöntemi üzerine derin fikirlere yer vermiştir. Henri Cartier-Bresson'un ifadeleri de onun yaklaşımını açıkça yansıtmaktadır:

Kamera benim için bir eskiz defteri, sezgi ve içten gelen bir enstrüman, görsel şartların sorular ve aynı anda kararların verilmesini sağlayan anlık bir ustalık. Dünyaya "bir anlam vermek" amacıyla, vizör doğrultusunda hissedilen tek bir kare vardır. Bu davranış konsantrasyon, zihinsel disiplin, duyarlılık ve geometri duygusu gerektirir. Kısacası basitlik anlamına gelir (Henri Cartier-Bresson 20. Yüzyılın Gözü, 14 Ağustos 2012).

August Sander (1876-1964), en ünlü çalışması olan "20. Yüzyıl İnsanı" adlı portre serisi, Almanya'daki sosyal durumu yansıtan bir işti ve farklı meslek gruplarını ve insanları içeren yedi bölümden oluşmaktaydı. Sander'ın fotoğraflarında dış mekân ve doğal ışık kullanımı öne çıkmakta ve insanların toplumsal rolleri gösterilmektedir. Onun bakış açısı tarafsızdır, her meslek grubundan insanı benzer yakınlıkla ve objektifliğini koruyarak belgelemiştir. Portrelerinde kişileri yaptıkları meslekleriyle örtüşen mekanlarda gösterme amacı güdülmüştür.

Fotoğraf 3. İsimsiz

Kaynak: Sebastião Salgado, ILFORD. <https://www.ilfordus.com/ilford-masters/sebastiao-salgado/>
Erişim Tarihi: 14.08.2012

Fotoğraf 4. Texas Death Row

Kaynak: Ken Light, <https://www.kenlight.com/texas-death-row/iw7icrjpbzbfjklrkgnxxjwzn8h23>
Erişim Tarihi: 11.12.2012

Fotoğraf 5. Le retour - displaced persons - "Dessau", 1945

Kaynak: Henri Cartier-Bresson, MutualArt. <https://www.mutualart.com/Artwork/Le-retour---displaced-persons----Dessau-/A653C79FEAF96560> Erişim Tarihi: 14.08.2012

Fotoğraf 6. Duvar Ustası, 1928

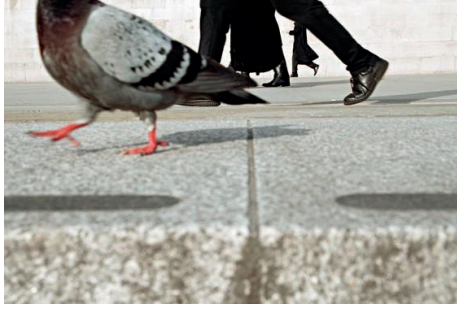
Kaynak: August Sander, San Francisco Museum of Modern Art. <https://www.sfmoma.org/artwork/83.210/> Erişim Tarihi: 14.08.2012

4.4. Sokak Fotoğrafçılığı: Kavramları, İfadesi ve Gelişimi

Sokak fotoğrafçılığı, ülkemizde henüz yeni bir ilgi alanı olarak belgesel fotoğrafçılığı gibi dikkat çekmektedir. Fotoğraf makinelerinin taşınabilir ve daha erişilebilir olması, bu alandaki ilginin artmasında önemli bir rol oynamıştır. Özellikle Paris'in, sokak fotoğrafçılığının doğuşu ve gelişimi açısından önemli bir merkez olduğu kabul edilmekte ve şehir bu alana kültürel katkılarda bulunmuştur.

Paris, o büyük, ama oldukça kozmopolit ve gösterişli şehir, sokak fotoğrafçılığının beşiği olarak kabul edilebilmek için güçlü bir iddiaya sahiptir. Şehir, fotoğrafçılığın bu türüne katkıda bulunurken, fotoğraf da aynı derecede şehrin oluşumuna katkıda bulunmuştu. Parislilerin önce binalarını görüp sonra dergi ve kitaplardaki birçok fotografik portrede kendilerini yansıtmaları gibi (Scott, 2011: 17).

Sokak fotoğrafçılığı da temelde, inceleme kapasitesinden güç alan bir sanat dalıdır. Bu noktada, Clive Scott'ın eserinde vurguladığı gerçeklik kavramıyla ilgili Soulages'in görüşüne dikkat çekmek önemlidir. "Kadrajlama süreci bir *mise en scène* (sahneye koyma, mizansen) sürecidir çünkü fotoğrafçı lensin önünde görünen gerçek hakkında hiçbir iddiada bulunamaz (Scott, 2011: 45)." Ancak fotoğrafçılar, gerçekliği objektiflerinin önünde algılayarak kendi yaratıcı bakış açılarıyla yakalamaktadırlar. Çekim aşamasına geçilmeden sahneyi incelemek ve kompozisyonun oluşumu için açığa karar vermek gerekmektedir. Bu beceri, güçlü bir gözlem yeteneği, sabır ve zaman içinde kazanılacak bir ustalıkla şekillenecektir. Bu bağlamda, gerçekliğe yönelik ifadelerde bulunma hakkını da kazandığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Fotoğraf 7. Trafalgar Meydanı

Kaynak: Matt Stuart, Sokak Felsefesi-Matt Stuart. <http://www.canonturk.com/vbulletin/sokak-fotografciligi/6785-sokak-felsefesi-matt-stuart.html> Erişim Tarihi: 01.07.2012

Sokak fotoğrafçılığı, yaşamın eşsiz bir yorumunu sunan bir sanattir. İnsan etkileşimlerini ve anların detaylarını farklı bir bakış açısıyla değerlendirir. Bu fotoğrafçılık türü, kentler ve caddeler gibi toplumların yaşam tarzlarının sergilendiği yerlerde sahnelenmektedir. Bu bağlamda, Emrah Sariz'in vurguladığı gibi, "Arkeologlar bile gün yüzüne çıkardıkları şehirlerin yapılarını değerlendirerek toplumlar hakkında bilgi sahibi olmaya çalışırlar (Sariz, 2007)." Sokak fotoğrafçılığı da bu anlamda, toplumların ve kültürlerin yapılarına ışık tutmaktadır.

İnsanlar genellikle özgür hissettikleri yerlerde doğal davranışlar sergiler. Bu durum açık ve geniş mekanlarda daha belirgindir. Bu nedenle sokaklar, özgürlük hissini yansıtmak için verimli alanlardır. Fotoğrafçının gözlem yeteneği, kompozisyon becerisi, estetik hassasiyeti ve sabrı bu tür çekimlerde önemlidir. Sokak fotoğrafçısı, anı yakalamak için sürekli hazır olmalıdır. Anlık kararlar ve hızlı tepkiler gerekebilir. Kalabalık ortamlarda insanlarla etkileşime geçmek ve iletişim kurmak da önemlidir. Sokak fotoğrafçılığı sadece anları değil, aynı zamanda fotoğrafçı ile toplum arasında bir etkileşim ve anlam paylaşımı oluşturmaktadır.

4.4.1. Sokak Fotoğrafçılığında Etik ve Teknik Yaklaşımlar

Sokak fotoğrafçılığı, kentsel yaşamın dokusunu yakalayan bir fotoğraf türü olmasının yanı sıra teknik ve etik zorlukları da barındırır. Fotoğrafçılar, izin almadan çekim yaparken mahremiyet ihlali riskiyle karşı karşıyadır. Gizli çekimler, özel anları yakalamakla birlikte kişisel alanlara müdahale anlamına da gelebilir, bu da etik tartışmalara yol açmaktadır.

Teknoloji, sokak fotoğrafçılığında da önemli bir rol oynamaktadır. Özel objektifler, çekim açılarını genişletmek ve gizli çekimleri kolaylaştırmak için kullanılabilir. Örneğin, *Voyeur Right Angle Spy Lens* gibi seçenekler, yansıtıcı aynalar vasıtasıyla farklı açılardan çekim yapma imkânı sunmaktadır. Ayrıca, uzun süredir kullanılan bir diğer yol, makinenin omuzdan kalçaya ya da vücudun boyunca karın arasına sarkıtılıp, kablolu veya kablosuz deklanşör kullanmaktır.

Sonuç olarak, sokak fotoğrafçılığı hem teknik hem de etikaçından dikkat gerektiren bir alandır. Fotoğrafçılar, özgün bakış açıları ve sanatsal yetenekleriyle anlamlı anları yakalarken, mahremiyet haklarına saygı göstermeli ve etik değerlere uygun davranmalıdırlar. Mahremiyet haklarına saygı gösterilmesi ve izin alınması önemlidir. Aynı şekilde, diğer fotoğraf türlerinde çekim yapanların da her zaman izin alıp almadığı, izin alınma süreçlerinin fotoğrafın doğallığına olumsuz etkilerinin olup olmadığı gibi unsurlar tartışma konusu haline getirilmelidir. Bu, sanat ve toplumsal etik arasındaki dengeyi sürdürmek için önemlidir.

4.4.2. Sokak Fotoğrafçılarının Gözünden Perspektifler

Sokak fotoğrafçılığı, önemli isimlerin katkılarıyla gelişen bir sanatsal disiplindir. Bu evrimin önde gelen isimlerinden biri, Henri Cartier-Bresson'dur. O, "Karar Anı" fotoğraflarıyla fotoğraf sanatına eşsiz bir bakış getirmiştir. Sokak fotoğrafçılığı, belgesel fotoğrafçılıktan ayrılarak estetik unsurlara odaklanır. Bresson'un estetik anlayışı, gözlem yeteneği ve disiplini, bu alandaki temel unsurlardan biri olarak kabul edilir ve farklı bir fotoğraf perspektifini ortaya koyar.

Özdemir (2009), Bresson ve John Berger'in yaptıkları bir söyleşide Bresson'un sokak fotoğrafçılığına yaklaşımını aktarır. Özdemir'e (2009) göre, Bresson, fotoğrafçılığın "hedefi saptama ve nişan alma" olarak tanımlar ve bu durumu Zen Budistlerinin okçulukla ilgili tezleriyle ilişkilendirerek fotoğrafçının bir tür "varoluş durumu" içinde olduğuna değinmektedir. Geometrinin fotoğrafçının görsel kompozisyon oluşturmasında önemli bir rol oynadığını ve zarif bir yaklaşımla doğruya ulaşmayı temsil ettiğinden bahsetmektedir. Henri Cartier-Bresson'un bu sözleri, fotoğrafçının görsel anlamı ve derinliği nasıl yakaladığına dair önemli bir içgörü sunmaktadır.

Fotoğraf 8. Behind Saint Lazare Train Station, 1932

Kaynak: Henri Cartier-Bresson, <http://www.fotomuhabiri.com/henri-cartier-bresson/> Erişim Tarihi: 04.07.2012

Bresson, çekim sürecinden baskı aşamasına kadar çekimlerinin anlamına zarar verebileceğine inandığı için fotoğraftaki görüntünün çerçevesini yeniden belirlemekten kaçınmıştır. Önceden hazırlık yapmak yerine, anın doğallığını yakalama amacıyla yola çıkmaktadır. Bu anlamda “saniyenin bölümleri arasında gerçekleşen fotoğraf çekme eylemi içinde, formlar görsel bir biçimde düzenlenirken iyi bir anlatım da aranır. Kişi kafasını, gözünü ve kalbini tek bir düzleme getirmek durumundadır... (Henri Cartier-Bresson, 4 Temmuz 2012)” şeklinde ifade etmiştir.

Sokak fotoğrafçılığı, günlük yaşamın dokusuyla iç içe geçmiş özgür bir sanat ifadesidir. Bu alanda Carlos Henrique Reinesch, Julio Hardy, Blake Andrews ve Stefano Corso gibi birçok yetenekli isim, kendi özgün bakış açılarıyla fotoğraf dünyasına katkı sağlamaktadır.

Carlos Henrique Reinesch ile yapılan mülakatta Gökçin Çubukcu (2013) fotoğrafçının deneyimini ve motivasyonunu sorgulamaktadır. 24 yaşındaki fotoğrafçı, başlangıç noktasının yeni bir cep telefonu kamerasıyla anlık denemeler olduğunu ifade eder. Fotoğrafçının gündelik ilginç anları yakalama çabasında bu basit ekipmanı kullanmanın sağladığı kolaylığa değinmiştir. Sokak fotoğrafçılığının seçilmesindeki etkenlerin ele alındığı bölümde, fotoğrafçı, fotoğrafların getirdiği sonuçlara odaklanma isteğini ve kendine özgü bir tarz geliştirme arayışını vurgular. Özellikle Henri Cartier-Bresson ve Elliott Erwitt gibi büyük isimlerin eserleri, fotoğrafçının yolculuğunu şekillendiren etkileyici örnekler olarak öne çıkmaktadır. Fotoğrafçının bu usta isimlerin tarzını örnek alarak kendine özgü bir bakış açısı geliştirdiği belirgin bir noktadır. Fotoğrafçının ekipman tercihleri de sorulduğunda, Nikon D700 modeli ve özellikle tek odak mesafesine sahip objektiflerin kullanımı, fotoğrafçının kendine has tarzını yansıtma arayışını desteklemektedir. Sokak fotoğrafçılığının kişisel gelişim ve perspektif üzerindeki etkisinin incelendiği bölümde, fotoğrafın günlük hayattaki güzellikleri daha derinlemesine fark etmeye yönlendiren etkisi ve her anın büyük bir fotoğrafın potansiyelini taşıdığı fikri Reinesch'in bakış açısını yansıtmaktadır. Kendini geliştirme hedefleri ve eksik yönlerine dair konuşulan kısımda içgörü sunmaktadır. Beden dilini geliştirmeye odaklanma isteği, insanların kameraları fark ettiğinde tepkilerini yönetme yeteneğinin önemini vurgulamaktadır. Kalça hizasından fotoğraf çekme tekniklerini geliştirmeyi hedefler ve bu yaklaşımın bazı durumlarda etkili sonuçlar doğurabileceğine değinir. Devam eden süreçte fotoğrafçının sanatçı kimliğini ve öğrenci rolünü bir araya getiren tutumu öne çıkmaktadır. Profesyonel-amatör ayrımından ziyade, her zaman öğrenmeye istekli olmanın ve gelişimin öncelikli olduğunu vurgular. Son olarak, Türkiye’de bu alanla ilgilenen fotoğrafçılara kesin sonuçlardan ziyade sürekli öğrenmeye ve pratik yapmaya odaklanma önerisinde bulunur. Kendi tarzını bulmanın zaman alabileceğini ifade eden fotoğrafçı, çeşitli temalar ve kompozisyon tarzları deneyerek kendini geliştirmenin önemini belirtir.

Bu mülakat metni, sokak fotoğrafçılığının farklı bakış açıları ve deneyimlerle nasıl şekillendiğini vurgulamakta olup, fotoğrafçıların kendi perspektiflerini ve fotoğrafçılığa dair öğrenme yolculuklarını yansıtmaktadır. Sokak fotoğrafçılığının gelişimi ve etkisi, bireylerin özgün deneyimleri aracılığıyla daha iyi anlaşılmalıdır.

Fotoğraf 9. Looking Younger, 1932

Kaynak: Carlos Henrique Reinesch, Carlos Henrique Reinesch ile Sokak Fotoğrafçılığı. Yeltepe Ercan H. (çev.) [Electronic Version]. Fotoritim, Sayı No: Mart 2012, Hepsı, <http://www.fotoritim.com/yazi/carlos-henrique-reinesch-ile-sokak-fotografciligi> Erişim Tarihi: 01.07.2012

Fotoritim Dergisinde Arjantinli fotoğrafçı Julio Hardy'nin sokak fotoğrafçılığı hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir. Buna göre fotoğrafçı, diğer fotoğraf türlerini denemesine rağmen sokak fotoğrafçılığının çekiciliğine kapılmış, görsel öğelerin bir araya geldiği görüntü, an, hareket ve ışığın etkileyici potansiyeline duyduğu ilgiden bahsetmiştir (Julio Hardy, 2009). Hardy birçok ödül almış ve böylece sokak fotoğrafçılığındaki yetkinliğini ve sanatsal başarısını kanıtlamıştır.

Fotoğraf 10. Boya ve Modelleri

Kaynak: Julio Hardy, Julio Hardy:Sokak Fotoğrafları, [Electronic Version]. Fotoritim, Sayı No: Şubat 2009, 21, <http://www.fotoritim.com/yazi/julio-hardy--sokak-fotografлари> Erişim Tarihi: 01.07.2012

SFG (2007a) yine aynı derginin bir başka sayısında uzun yıllardır sokak fotoğrafçılığına odaklanan Blake Andrews'ın yaklaşımı ve deneyimlerine değinmiştir; Andrews, 1993 yılından beri kesintisiz ve disiplinli bir şekilde fotoğraf çekmekte olup, gerçek hayatın içerisindeki anları yakalamanın yetersizliğini vurgulamaktadır. Aynı zamanda 4-5 yıldır başka milletten insanların yaşamlarına ve gizemli anlara odaklanarak kareler yakalama gereksinimini ifade ederken, bu gereksinimi geliştirmek adına yoğun bir çekim pratiği ve nitelikli bir fotoğrafçı çevresinin önemine değinmektedir. Ayrıca, geri bildirim yaratıcı gelişimindeki temel bir unsur olduğuna dikkat çekmektedir.

Sokak fotoğrafçılığını sadece görmek değil, aynı zamanda anlamlandırmak olarak tanımlayan Andrews, bu yaklaşımı bir tür meditasyon benzetmesiyle ifade etmektedir. Ona göre, iyi bir sokak fotoğrafı, bir şiirin detaylı ve derin bir çalışması gibidir. Sokak fotoğrafçıları, röntgenciye benzeterek, çevrelerindeki olaylara ve insanlara derinlemesine bakmanın ötesinde, özellikle yabancılaşma hissini yaratıcı bir süreci desteklediğini ve fotoğrafçıların eserlerini daha özgün hale getirmelerine yardımcı olduğunu belirtir.

Kendi fotoğrafçılık yolculuğunda, Blake Andrews'ı etkileyen isimler arasında öncü figürler bulunmaktadır. Kamu alanlarında fotoğraf çekiminin aykırı olmadıkça yasal olduğunu savunurken, çocukları fotoğraflarken ailelerin rahatsız olabileceği durumlara karşı da özel bir dikkat gösterilmesi gerektiğinin altını çizer.

Fotoğraf 11. İsimsiz 1

Kaynak: Blake Andrews, Blake Andrews:Sokak Fotoğrafları, Kanbank,A. (Çev.) [Electronic Version]. Fotoritim, Sayı No: Haziran 2007, Hepsi, <http://www.fotoritim.com/yazi/blake-andrewa--sokak-fotograflari> Erişim Tarihi: 01.07.2012

Sokak fotoğrafçılığı, dönemler ve coğrafyalar arası farklı bakış açılarıyla şekillenen zengin bir sanat alanıdır. Bu bağlamda Yıldız (2012) Stefano Corso'nun fotoğrafçılık alanındaki yaklaşımlarına dikkat çekmektedir. Corso'nun kendi ifadesiyle, Elliot Erwitt, Robert Doisneau ve Polonyalı şair Wislawa Szymborska'nın eserleri tarafından etkilenecek fotoğraf sanatına adım atmıştır. Bu etkiler, onun görüntülerine karakteristik bir derinlik ve anlam katmıştır. Fotoğrafın sadeliğini vurgulayan Corso, görüntülerinde seçtiği odak noktalarıyla hayatın içindeki anlamlı boşlukları ifade etme çabasıdadır. Çekim yapacağı mekânı ve orada bulunan insanları anlamak ve gözlemlemek için zaman ayırmakta, insanların kimliklerine değil, eylemlerine ve durumlarına odaklanarak özgün bir anlatım biçimi geliştirmektedir. Bu anlayışla, izleyiciye daha evrensel ve geniş bir bakış açısı sunmayı amaçlamaktadır. Stefano Corso, fotoğraflarını internet platformlarında paylaşarak geri bildirim almanın değerini vurgular. Bu süreçte, izleyicilerin fotoğraflarına verdikleri tepkiler ve yorumlar, onun sanatsal gelişimine yön veren önemli bir faktör haline gelmiştir.

Fotoğraf 12. The Dream of Prometheus

Kaynak: Stefano Corso, <https://www.flickr.com/photos/pensiero/1211074535/> Erişim Tarihi: 01.07.2012

Sokak fotoğrafçılığı, gözlem ve yaratıcılığın bir araya geldiği, anı yakalamayı hedefleyen özel bir sanat dalı olarak öne çıkmaktadır. Bu alanda, öncü fotoğrafçı Henri Cartier-Bresson'un yanı sıra genç ve gelişme aşamasındaki diğer sanatçıların farklı bakış açılarına ve deneyimleriyle nasıl şekillendiklerine değinilmiştir. Fotoğrafçılar, kişisel evrimlerini farklı bakış açılarıyla süsleyerek, sokakların sıradan anlarını etkileyici hikayelere dönüştürme çabası içindedirler.

4.4.3. Sokak Fotoğrafçılığında Pratik Yaklaşımlar

Sokak fotoğrafçılığında gece çekimlerinin özel bir önemi vardır. Bu bağlamda fotoğrafçılar için farklı zorluklar ve yaklaşımlarla karşılaşıldığını ifade etmek gerekmektedir. Genellikle birkaç saniyelik bir pencereyle sınırlı olan anların yakalanması ve diğer zorlukların üstesinden gelmek adına zoom objektiflerden kaçınmak, manuel modda çalışarak diyafram ve enstantane ayarlarını özelleştirmek ve ISO ayarlarını doğru şekilde ayarlamak, ışık değerlerini dengelemek gerekmektedir. Ayrıca, ışığa etki eden bir diğer unsur olan flaşın da etkili kullanımında atmosferin değiştirebileceği ve bu nedenle dikkatli bir şekilde yönlendirilmesi gerektiği unutulmamalıdır.

Sokak fotoğrafçılığı, anlık karşılaşmalar ve çeşitlilik içeren doğasıyla ekipman ve giyim seçimini belirler. Dar sokaklarda rahat hareket etmek, fotoğrafçıların objelere yaklaşma ve uzaklaşma yeteneği açısından kritik önemdedir. Bu tür çekimlerde, fırsatları yakalamak esastır, bu yüzden pratiklik hijyen kaygısının önüne geçmektedir.

Sokak fotoğrafçılığının özgünlüğü, bireyin çevresiyle etkileşimini içermektedir. Bu nedenle, taşıt içinden çekim yerine bisikletten yararlanmak trafikten kaçınma avantajları da sağlayarak pratik bir yöntem

sunmaktadır. Alternatif olarak, yürüyüş yeğlenebilmekte ve bu durumda uygun bir spor ayakkabı tercihi de hareket kabiliyetini artırabilmektedir.

İlginç kompozisyonlara imkân tanıdığından, 50 mm objektifin perspektifi ve açısından kaynaklı olarak bu tür çekimler için uygun olacağı düşünülmektedir. Ancak, sokakların sıklıkla dar olduğu birçok ülkede, bu objektif türü ultra geniş açıdan dar açığa geçişte süreci uzatmakta ve anların yitip gitmesine neden olmaktadır. Sokak fotoğrafçılığında hareketlilik ve spontanlık önemli olduğundan, 18-55 mm veya 18-135 mm gibi objektifler de dar sokaklar ve geniş meydanlar arasında geçiş yapmayı kolaylaştırabilmektedir. Sokak fotoğrafçılığında ekipman seçimi, hareket serbestisinin korunması adına ve anlık fırsatları kaçırmadan hızlı çekim yapmayı mümkün kılacak şekilde yapılmalıdır. Bu nedenle ekipman seçimi, hareket özgürlüğüne ve hızlı çekim imkanına odaklanmalıdır; genellikle ağır ekipmanlar, özellikle tripodlar, sokak fotoğrafçıları arasında daha az tercih edilmektedir. Bu yöntemler, sokak fotoğrafçılığının çeşitli yönlerini anlamak ve değerlendirmek için kritik bir perspektif sunmaktadır.

4.5. Siyah Beyaz Tercihinin Temellendirilmesi

Henri Cartier-Bresson, fotoğraflarını siyah beyaz film kullanarak çekmeyi tercih etmiştir. Bu, sokaklarda bulunan renk paletinin, çekilen konunun ve modellerin zamanla kaybolmasına yönelik endişesinden kaynaklanmaktadır. Renklerin cazibesine kapılmadan, asıl meseleyi öne çıkararak, altta yatan ilişkileri ve anlamı vurgulayan siyah beyaz, renkli fotoğrafların aksine daha derin bir algısal zenginliğe sahiptir. Carlos Henrique Reinesch da siyah beyaz tercihinin, "Kompozisyona odaklanma ve renklerin dikkati dağıtmaması sayesinde anın yakalanmasının daha kolay olduğuna inandığım için sokak fotoğraflarımın büyük bir kısmı siyah beyazdır," (Carlos Henrique Reinesch ile Sokak Fotoğrafçılığı,2012) şeklinde açıklanmıştır.

Ancak bazı fotoğrafçılar da siyah beyazı teknik bir seçenek olarak görmektedir. Fotoritim dergisinde yapılan bir röportajda Blake Andrews, siyah beyazın eski dönemde film kullanarak çalışan fotoğrafçılar için kolaylık sağladığını ve dijital çağda renkli çekimlerin yaygınlaşmasıyla bu tercihin sorgulandığını belirtir (SFG, 2007a). Sonuç olarak, sokak fotoğrafçılığında siyah beyaz tekniklerin kullanımı, konunun özünü ve anlamını vurgulamayı amaçlayan bir tercihtir. Bu tercih, fotoğrafçının içsel anlatımı ile izleyicinin algısını derinleştirme hedefini buluşturan önemli bir araç olarak kabul edilmektedir.

4.6. Sokakların Anlatıcıları

Sokak fotoğrafçılığına dair farklı dönemlerde etkili olmuş yedi önemli fotoğrafçının yaşam öyküleri ve eserlerine dair bilgiler sunulmaktadır. Bu fotoğrafçılar, farklı bakış açıları ve deneyimleriyle sokakları ve insanları belgelemişlerdir.

Robert Frank (1924-2019), fotoğrafçılığa olan ilgisi "1946 yılında, '40 Fotos' adlı el yapımı kitabını" ("Robert Frank", 2012a) oluşturarak başlamıştır. "Bu süreçte, fotoğrafçılık ve grafik tasarım alanında eğitim alarak

yeteneklerini geliştirmiştir. 1947'de Harper's Bazaar dergisinde moda fotoğrafçısı olarak ("Robert Frank", 2012b)" çalışmış ve ardından "Güney Amerika ve Avrupa'ya seyahat ederek "Peru" adını taşıyan bir diğer el yapımı kitabını hazırlamıştır ("Robert Frank", 2012c)".

Walker Evans'ın sanatsal etkisi altında olan Frank, Guggenheim Bursu'nu kazanarak 1955 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde iki yıl süresince dolaşip, toplumun farklı tabakalarını belgeleme fırsatı elde etmiştir. Cole (2009 aktaran "Looking In: Robert Frank's",2009) bu süreçte Frank'ın; 27.000 görsel kayıt altına almış olduğunu ve bunlardan yalnızca 83 tanesini tercih ettiğini belirtmektedir. Frank, kenara ayırdığı bu 83 fotoğrafla "The Americans" adlı eseri kitaplaştırmıştır. Küratör Sarah Greenough, "The Americans"a dair; "Bu kitap ilk yayınlandığı zaman Amerika'da çok yadırganmıştı (Cole, 2009, Şubat 13)." diye bir ifadede bulunmaktadır. Bu eser sayesinde Frank, Amerikan Rüyasının farklı bir yüzünü gösterme misyonunu üstlenmiştir.

Frank, fotoğrafları ve yaklaşımı hakkında şunları ifade eder:

Guggenheim Bursu'na başvururken; "Gerçek ve çağdaş bir belgeselde, görsel etki açıklama gerektirmeyecek denli güçlü olmalıdır" diye yazmışım. Bu fotoğraflarla Amerikan nüfusunun bir kesitini göstermeyi denedim. Çabam bunu basitçe ve karışık olmadan ifade etmekte. ... İki çağdaş fotoğrafçının, İngiliz Bill Brandt ve Amerikalı Walker Evans'ın çalışmaları beni etkiledi. Walker Evans'ın fotoğraflarına ilk baktığımda Malraux'nun yazdığı bir şeyi düşündüm: 'Kaderi farkındalığa dönüştürmek (Özdemir aktaran Frank,2002).

Fotoğraf 13. Indianapolis, The Americans Adlı Kitabından

Kaynak: Robert Frank, Robert Frank Indianapolis. <https://emuseum.mfah.org/objects/17623/indianapolis?ctx=f36355e43829b834cd2885e62619dbe225173bc3&idx=313> Erişim Tarihi: 20.08.2012

Bill Cunningham (1929-2016), çocukluğunda Boston'da Bonwit Teller adlı bir yerde ailesine yardım etmiş ve gelecekteki kariyerinin temellerini atmıştır. Özellikle Bonwit Teller'in yöneticisiyle yaptığı bir konuşma, Cunningham'ın düşüncelerini şekillendiren önemli bir olay olmuştur. Bu konuşmada, insanları izlerken farkındalığını ve yaratıcılığını kullanarak insanların giyim tarzını yeniden tasarlaması gerektiği fikri olgunlaşmış ve bu deneyimini şu sözlerle anlatmıştır: "Bu gerçekten ilk kez aldığım profesyonel bir açıklamaydı, uyguladım" (Cunningham, 2002). 1978 yılında, Times gazetesinde doğaçlama çektiği

fotoğrafların yayınlanması fırsatını yakalayan Cunningham, editörü Arthur Gelb'in cesur kararıyla "Times için de bir dönüm noktası" (Horny, 2002) yaratmıştır. Cunningham, çok uzun bir süredir New York'ta bireylerin anlık fotoğraflarını çektiği için bu alanda kariyer yapmıştır.

"2008 yılında Fransız Kültür Bakanlığı tarafından "Officier de l'ordre des Arts et des Lettres" ödülü" ("Bill Cunningham", 2012) ile onurlandırılan Cunningham, yönetmenliğini Richard Press'in yaptığı, Philip Gefter tarafından yapımcılığı üstlenilen ve 2010 yılında yayınlanan "Bill Cunningham New York" ("Bill Cunningham New York", 2010) adlı bir belgesele de konu olmuştur. Cunningham, sokak modasına dair metinler kaydetmek ve görüntüler almak amacıyla mavi ceket ve kırmızı bisikletiyle New York sokaklarını gezmiştir. Fotoğraflarına bakıldığında Cunningham'ın ilgi alanı, çoraplardan saç şekillerine kadar geniş bir yelpazede moda ve tarz detaylarını içerdiği görülmektedir. Zeitgeist Films'in resmi YouTube hesabındaki fragmanda Cunningham'ın evinde sadece yatak ve birkaç askı olduğu, geri kalan alanlarında çektiği fotoğrafları saklamak için özel dolapların yer aldığı gözükmektedir ("Bill Cunningham New York Official", 2011). Bu düzen, Cunningham'ın bu alana olan derin bağlılığını yansıtmaktadır. Vogue Dergisi'nin Yayın Yönetmeni Anna Wintour, Cunningham'ı şu sözlerle anlatır: "Hepimiz Bill için giyiniyoruz." (Wintour, 2010).

Fotoğraf 14. Bicycle Lady by Bill C

Kaynak: Bill Cunningham, <https://therepublicofless.wordpress.com/2010/06/09/bill-cunningham-street-shooter/> Erişim Tarihi: 14.08.2012

Richard Bram (1952-...), sokak fotoğrafçıların oluşturduğu bir topluluk olan in-public sitesinde Bram ("Richard Bram", 2012, 20 Ağustos) kendisiyle ilgili olarak; siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler eğitimi aldığını ve bu alandan uzaklaşarak önce fotoğrafçılığa, ardından da sokak fotoğrafçılığına yöneldiğini belirtmiştir. Bram, SFG'nin (2007b) kendinize örnek aldığınız veya sevdiğiniz fotoğrafçılar kimlerdir? sorusuna karşılık olarak fotoğrafçılığa olan esinlenmesini Andre Kertezs, Robert Frank ve Garry Winogrand gibi ünlü isimlerden aldığını belirtmektedir. Kent yaşamını merkezde sürdürmek yerine şehre yakın bir yerleşim yerinde hayatına devam eden ve bundan dolayı da yürümeyi veya toplu taşıma araçlarını seçen Bram, kaydettiği görüntülerde de günlük yaşamın içinden gariplikleri ve aritmeleri temel kaynak olarak kullanmaktadır. Siyah-beyaz ve renkli kullanımını açıklarken Richard Bram (2012, 20 Ağustos), siyah-beyazın insanların yüzlerine daha derinlemesine dikkat çekmek için, renkli fotoğraflarda ise kıyafetlere odaklanmayı tercih ettiğini ifade eder. Fotoğraflarının bir kısmını Amerika'da bir kısmını ise Londra'da

elde etmiş olmasına rağmen, iyi ya da kötü görüntülerin çoğu öz ve mesaj bakımından her iki ülkede de aynı görülmektedir. Fotoritim dergisinden SFG'nin (2007b) aktardıklarına göre, sokak fotoğrafçılığında başarının temelinde sakinlik ve hızın bulunduğuna değinen Bram, anlık bir olayın yakalanması için ayarlama yapmaya vakit yoktur.

Fotoğraf 15. Place Dauphine, Paris, 1999

Kaynak: Richard Bram, <http://richardbram.com/images/one/text/379/0/0/0> Erişim Tarihi: 20.08.2012

Geçimini dadılık yaparak sağlayan Vivian Maier (1926-2009), Chicago'da yaptığı yürüyüşler sırasında bir yandan da diğerlerinin gözden kaçırdığı anları yakalamaya başlamıştır. Maier hakkında ("About Vivian Maier", 2012) yer alan bilgiler içerisinde yaşamın çeşitliliği, etnik farklılıklar, yoksulluk ve şehirdeki tarihi mekanların dönüşümü gibi unsurları özenle fotoğrafladığı ifade edilmektedir.

Maier, çektiği fotoğrafları çalıştığı evlerde saklamış ve bu fotoğrafların oluşturduğu devasa arşivin çoğunluğunu negatif filmler ve az sayıda da olsa basılı fotoğraf içermiştir ("About Vivian Maier", 2012). Ayrıca, arşivinde çok çeşitli belge niteliğinde içerikler de bulunmaktadır. Çalıştığı yıllarda zorluklar yaşamış ve evsiz kalmıştır. Maier hakkındaki ("About Vivian Maier", 2012) yazıda; bu dönemde daha önce dadılık yaptığı üç çocuk tarafından yardım ettiği, ancak 2008 yılında yaşadığı talihsiz bir kaza sonucu yaralandığı ve 2009 yılında hayatını kaybettiği belirtilmektedir.

Yaşadığı kentin tarihini anlatan bir kitap için eski fotoğrafların arayışı içinde olan tarihçi ve emlakçı John Maloof tarafından bir açık artırmada keşfedilen Maier'in fotoğraflarını içeren bir kutu satın almıştır. Eski yıllara ait negatif fotoğrafların bulunduğu bu kutunun sahibini aramaya başlamış ve bu sayede Maier'e ait yaklaşık 100bin kadar negatif filmi toplamıştır (Vivian Maier Street Photographer. 2012, Ağustos 14). Kutulardan birinin içinde Vivian Maier adının yazılı olduğu bir zarf çıkmıştır. Bu ismi araştıran Maloof, Maier'in o dönemde öldüğünü öğrenmiştir. Beck (2011, Ocak 21) yapmış olduğu bir haberde şunları ifade etmiştir; fotoğrafçılık konusunda bilgisi az olan Maloof fotoğrafları da tarayarak internete yükler ve bu konuda yardım arar. Gelen bildirimler üzerine Maier'in ismi duyulmaya başlanmış ve oldukça fazla takipçi kazanmaya başlamıştır. Bunun yanı sıra Robert Frank ve Walker Evans gibi isimlerle de kıyaslanmıştır ve fotoğrafları uluslararası arenada dikkat çekmeye başlamıştır.

Fotoğraf 16. Vivian Maier, Chicago, Tarihsiz

Kaynak: Vivian Maier, Sokak Fotoğrafçısı-Vivian Maier. <http://www.bugunbugece.com/git-gor/vivian-maier-sokak-fotografcisi> Erişim Tarihi: 14.08.2012

Lisette Model (1901-1983), sıra dışı sokak fotoğraflarının yanı sıra aslında bir müzik öğretmenidir. Mesleğiyle ilgili olarak aldığı eğitim sırasında kompozitör Arnold Schoenberg farklı alanlardaki deneysel sanat fikirleriyle buluşmasına vesile olmuş, böylece Model'in bakış açısını şekillendiren bir etken olmuştur. Benigno'ya göre (2011, Kasım 13), Avrupa'daki siyasi kargaşadan kopmak amacıyla kariyerini bırakıp fotoğrafçılığa yönelen Model eşiyile birlikte New York'a taşınmış ve bu alanda hayatını idame ettirmeye başlamıştır.

Britannica (2012) editörleri Model'in fotoğraf alanındaki gelişimi hakkında şunları ifade etmektedirler: Model, kız kardeşi Olga'nın rehberliği ve desteği sayesinde fotoğraf tekniklerini ve karanlık oda süreçlerini öğrenmiştir. 1934 yılında "Promenade des Anglais" isimli dikkat çekici bir dizi fotoğraf çekimi gerçekleştirmiş, 1935'te Fransız yayını Regards'da bu seriden bazılarını yer vermiş, ardından New York PM bülteninde yayınlamıştır.

Model'in etkisiyle geniş bir yelpazede şehir yaşamını yansıtan yeni bir anlatım biçimi ortaya çıkmıştır. 1942'den başlayarak 13 sene boyunca Model fotoğraflarını dergilere vererek kendi adına kazanç sağlamıştır. ABD'nin önde gelen bu dergileri Photo Seminars'taki (2012, Eylül 07) makalede belirtilene göre; The Ladies Home Journal, Vogue, The Saturday Evening Post, Popular Photography, Modern Photography, U. S. Camera, Cosmopolitan ve diğer dergilerde yer aldı. 1951-1981 yıllarında gerek bir kuruma bağlı olarak gerekse de serbest zamanlı bir biçimde, aralarında Diane Arbus ve Rosalind Solomon gibi öğrencilerinde olduğu fotoğrafçılar yetiştirmiştir. Model, 1983 yılında kalp ve solunum yetmezliği nedeniyle yaşamını yitirmiştir.

Fotoğraf 17. Reflections, New York, 1939

Kaynak: Masters of Photography, Lisette Model. [Electronic Version]. mastersofphotography.blogspot.com, Sayı No: Kasım 2011, <http://mastersofphotography.blogspot.com/2011/11/lisette-model.html>
Erişim Tarihi: 07.09.2012

Eugène Atget (1857-1927), Atget Fotoğrafçılık (2012, Eylül 13) da yer alan ifadeye göre; hayatı çocuk yaşta yetim kalmış olması ve denizlerde çalışmış olması gibi zorlu deneyimlerle şekillenmiştir. Sanat kariyeri, öncelikle oyunculuk eğitimine yönelmesiyle başlamış ardından şarkıcılıkla devam etmiş, daha sonra resim tecrübesi kazanmaya çalışmış fakat çeşitli nedenlerle bu alanlardan uzaklaşmak zorunda kalmıştır. 1890 senesinde Paris halkının yaşamını ve çevresini belgeleyen profesyonel bir fotoğrafçı haline gelmiştir. Birçok farklı alanın ihtiyaçlarını karşılamak üzere eserler ortaya koymuştur. En sonunda Paris'in önemli kurumları Atget'in çalışmalarını fiyatını ödeyerek kendine mal etmeye başlamışlardır.

1906 yılında Paris kentinin silüetini oluşturan bina, cadde, sokak vb. birçok yapıyı belgelemeye karar vermiştir. Fransız şehir yapısının yanı sıra iş hayatının çeşitli yönlerini ve günlük yaşamı yansıtan fotoğraflar da çekmiştir. Hambourg'un (2009) görüşüne göre; 1920-1921 senelerinde çalışmalarını yerel otoritere bedeli karşılığında vermiş ve böylece finansal bağımsızlığını elde etmiştir. Bu dönemde çok çeşitli konularda seriler üretme imkânı yakalamıştır.

Atget'in fotoğrafları genellikle sessiz alanlar ve dingin şehir manzaralarından oluşmaktadır. Uzun pozlama sürelerine dayanan bu eserler, erken saatlerde çekildiğini düşündürmektedir. Atget'in çalışmaları, dönemin ünlü sanatçıları arasında büyük ilgi uyandırmıştır. Özellikle Man Ray, Atget'in birkaç fotoğrafını La Révolution Surréaliste'de yayınladı (Eugène Atget. 2012, Eylül 13). Atget hayatını kaybettikten sonra, Julien Levy ve Berenice Abbott gibi kişiler tarafından 2000 filmi alınarak koleksiyon oluşturulmuş ve geri kalan negatifler bir araştırma kuruluşuna verilmiştir. Ölümünden sonra hak ettiği tanınırlığı kazanan Atget'in çalışmaları günümüzde Modern Sanat Müzesi (*Museum of Modern Art - MoMA*) tarafından izleyicisiyle buluşturulmaktadır.

Fotoğraf 18. Magasin, Gobelins Bulvarı, 1925

Kaynak: Eugène Atget, http://www.moma.org/collection/artist.php?artist_id=229 Erişim Tarihi: 13.09.2012

Garry Winogrand (1928-1984), fotoğraf ve resim eğitimi almış, fotoğrafta tecrübesini artırmak adına karanlık odada çalışmalar yürütmüş ve çok kısa bir süre içinde resim yerine fotoğrafa yönelmiştir (Diamondstein, 1981). 1951’de Winogrand, The New School for Social Research’teki foto muhabirliği sınıfına kaydolmuş ve Alexey Brodovich ile dersler almıştır (Hostetler, 1999). Modern Sanat Müzesi’nin (MoMA) görüntü yönetmeni John Szarkowski, Winogrand’ın “The Family of Man” sergisindeki iki fotoğrafı için de editörlük ve eleştirmenlik süreçlerine dahil edilmiştir.

1964 ve 1969 yıllarında kazandığı iki Guggenheim Bursuyla Amerika’yı gezmiş ve buradaki deneyimlerini “Yeni Belgeseller” adlı bir sergi ve “The Animals” adlı kitabıyla aktarmıştır. 1977 yılında hazırladığı bir başka kitap olan “Public Relations”ı yayınlamıştır. 1979 yılında bir kez daha Guggenheim Bursunu alan Winogrand, Los Angeles’a taşınmış ve bu sefer Kaliforniya için gerekli belgeleri oluşturmak adına çalışmalarını yürütmüştür. Uzun yıllar çeşitli eğitim kurumlarında fotoğraf üzerine öğrenciler yetiştirmiştir. Garry Winogrand’ın kendi ifadesiyle; “dünyanın fotoğraflarda neye benzediğini görmek” (Kim. 2012, Ağustos) amacıyla kanserden yaşamını yitirene kadar sokak fotoğrafçılığına devam etmiş ve sokakların ve insanların anlamını sorgulayan, değişen dünyanın bir tanığı olarak mirasında önemli bir koleksiyon bırakmıştır.

Fotoğraf 19. World's Fair, New York City, 1964

Kaynak: Garry Winogrand, <http://www.getty.edu/art/gettyguide/artMakerDetails?maker=1834> Erişim

Tarihi: 14.09.2012

4.7. Anı Yakalamak ve Hikâye Anlatmak: Fotoğrafın İki Cephesi ve İfade Stratejileri

Belgesel ve sokak fotoğrafçılığı yüzeyde aynı gözükseler de temelde birbirinden farklı görsel anlatımın güçlü iki alanını temsil etmektedir. Bu iki yaklaşım, özgün nitelikleri etrafında anlatıya yönelik olarak şekillenmiştir. Başlıca niteliklerini ifade etmek gerekirse;

Belgeselci, bulgunun kanıt dönüşebildiği retorik bir bütünlük peşindedir; sokak fotoğrafçısı tekrarlanan olasılığı ister. Belgeselcinin insan aracılığından çok bireyler tarafından yaratılmış ya da onlarla yansıtılmış şartlarla ilgili olduğunu iddia edebiliriz. Sokak fotoğrafçısı altta yatan ahlaki soyutlamalardan ziyade faaliyetteki davranışsal karakteristikleri kovalar (Scott, 2011: 82).

- Belgesel fotoğrafçılıkta bir tema oluşturmak ve bu amaçla içeriği kapsayıcı bir dizi fotoğrafın bir bağ oluşturması gerektirmektedir. Clive Scott'ın (2011) belirttiği gibi, poz verme anı, fotoğrafçının tarafsızlığını ve kaygılarını yansıtırken aynı zamanda öznenin kendini ifade etme ve açığa çıkarma fırsatını sunar. Sokak fotoğrafçılığı ise belirli bir konseptte sıkışıp kalmaz; bağımsızlık esastır ve farkında olma durumu ile birlikte şansa dayalı anlar iç içedir. Bu tür fotoğraflar, insanların o anki gerçek durumlarını ortaya koymaktadır, yönlendirme veya tekrar gibi müdahalelerin yeri yoktur. Sayısal çoğunluk belirleyici değildir ve tek bir görüntü bile güçlü bir ifade taşıyabilir.
- Belgesel fotoğrafçılığın yaklaşımı genellikle toplumsal ve sosyolojik bağlam analizine dayanmaktadır. Veri ve bulgu temelli hikayeye geniş bir perspektif önemlidir ve ayrıntılar ikinci planda kalırken, olayın tüm yönlerini yansıtmak amaçlanır. Bu sayede anlam daha net bir şekilde iletilir ve insanlığın yaşanan olaylara karşı refleks geliştirmelerini sağlamayı hedefler. Sokak fotoğrafçılığında bir ülkenin ya da şehrin yaşam biçimi tasvir edilmektedir. Böylece hem genel kompozisyonlar hem de ayrıntılar üzerinde odaklanmak mümkündür. Asıl olan fotoğrafçının perspektifi ve anlamlandırma kabiliyetidir.

Bu iki yaklaşım arasındaki ayrımı “Sokak Fotoğrafçılığı” adlı kitabın yazarının perspektifinden ele almak aydınlatıcı olacaktır. Yazara göre, belgesel fotoğrafçılık, sabitlenen öznenin kaderini vurgularken, sokak fotoğrafçılığı canlı bir ilişkiyle dönüşüm sağlamaktadır. Belgesel fotoğrafçılık genellikle ahlaki bir baskı ve yüzleşme içerirken, sokak fotoğrafçılığı tarafsızlık ve bireysel tepkilerin toplumsal mesuliyete etkisi olmadan değerini artırır (Scott, 2011: 72). Belgesel ve sokak fotoğrafçılığı arasındaki farklar genellikle fotoğrafçının yaklaşımı, özne ile olan ilişkisi ve anlatım amacı etrafında şekillenir. Bu iki disiplin fotoğrafın gücünü, çok yönlülüğünü ve ifade biçimlerini yansıtırken izleyiciye de zengin alanlar sunmaktadır.

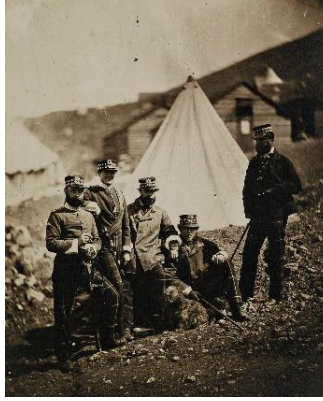
4.8. Görüntülerin Dilinde Belgeleme ve Şahitlik İşlevleri

Görüntülerin kalıcı hale getirilmesi için yapılan çabalardan sonra, teknolojinin ilerlemesi ve malzemelerin farklı ışık koşullarına tepki verme özelliği, fotoğraf alanını genişleterek çeşitlenmiştir. Bu gelişmeler, metinsel kanıtların kullanımıyla birlikte görüntü kullanımının da yaygınlaşmasına olanak tanımıştır. Bu gelişmeler, metinlerle birlikte görüntülerin kullanımını yaygınlaştırmış, böylece kamuoyu bilgilendirilmiş, hatalar düzeltilmiş, toplum eyleme geçmiş ve devlet organları girişimlerde bulunmuştur. Bu dönemde fotoğraf, bilgiyi doğrulama veya düzeltme amacıyla önemli bir araç haline geldi ve birçok ajansın ve haber dergilerinin kurulmasına yol açtı. Magnum Fotoğraf, küresel çapta faaliyet göstererek belgeleme konusunda önde gelen oyunculardan biri haline geldi.

Bir olayın nasıl gerçekleştiğini anlatma görevini üstlenen fotoğraf manuel ya da sayısal girişimler olmadığı müddetçe delil ve şahitlik etme işlevinde güvenilir bir araç olarak kabul edilmektedir. Bu özelliğinden dolayı başta kolluk kuvvetleri olmak üzere birçok kurum, fotoğrafları olayların aydınlatılması ve belgelenmesi için kullanmaktadır. Harp hakkındaki fikirleri ile fotoğraftan belge maksadıyla yararlanılması ile ilgili olarak Sontag'ın ifadeleri oldukça etkileyicidir:

Bakın, savaşın neye benzediğini fotoğrafların kendileri söylüyor. Bu tablo, savaşın yaptığı şeyin manzarasıdır. Ve şu, şu da savaşın yol açtığı manzaradır. Savaş yırtar, savaş parçalar. Savaş iç deşer, savaş bağırsakları söküp boşaltır. Savaş teni yakıp kavurur. Savaş organları bedenden koparır. Savaş yıkıp yok eder (Sontag, 2004: 6).

1855 Kırım Savaşının görüntüleri, fotoğrafın kararlılıkla değerlendirildiği öncü alandır ve Savaş Bakanlığı tarafından savaşın görsel belgelenmesini yapabilmek adına Roger Fenton bu savaş için çalışmıştır. Ancak bu çalışmada Bakanlık tarafından getirilen savaşın kötü yüzünün gösterilmemesi gibi kısıtlamaların yanında, dönemin malzemeleri anı yakalamaya elverişli olmadığından Fenton çekimlerinde askeri liderler ve kampta yaşananlar gibi durağan objeleri, manzarayı ve askerlerin sakin anlarını çekmek zorunda kalmıştır. Fenton'un çalışmaları, fotoğrafın savaşın görsel tarihine nasıl katkı sağladığını ve nasıl anlattığını gösteren önemli bir örnektir.

Fotoğraf 20. Officers of the 71st Highlanders, 1856

Kaynak: Roger Fenton. https://en.m.wikipedia.org/wiki/File:71st_Highlanders_by_Roger_Fenton,_1856.png#/search Erişim Tarihi: 20.12.2012

Amerikan İç Savaşı, 1861 yılında başlayarak ülkeyi sarsan büyük bir çatışma olarak tarihe geçmiştir. Tarih boyunca savaşların sebep olduğu acılar, kayıplar ve yıkımlar insanların zihninde derin izler bırakmıştır. Ancak savaşın gerçek yüzünün nasıl kaydedildiği ve gösterildiği, bu trajik olayların anlaşılmasında ve tarih boyunca savaşın nasıl algılandığını anlamamızda önemli bir rol oynamıştır. Bu önemli dönemde savaşın görsel bir şahidi olarak öne çıkan isimlerden biri de Mathew Brady'dir. Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Abraham Lincoln, savaşın gerçek yüzünü insanlara göstermek amacıyla fotoğrafçı Mathew Brady ve ekibine çalışma izni vermiştir. Susan Sontag'ın (2004) belirttiği gibi, fotoğrafın temel görevlerinden biri "kaydetmektir". Kırım Savaşının tersine bu savaşın yıkıcı etkileri saklanmamış, kaydedilen görüntülerle savaşın gerçek yüzünün görülmesi sağlanmıştır. Brady'nin çalışmaları, savaşın gerçeklerinin anlatımında fotoğrafın güçlü bir araç olduğunu ve savaşın tanığı olarak nasıl kullanılabileceğini gösteren önemli bir örnektir.

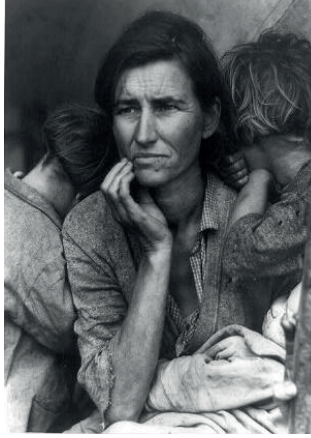
Fotoğraf 21. ABD Arsenal'inde silahlı birlik askeri, Washington DC, 1862

Kaynak: Mathew Brady. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:2US_Arsenal_Wash_DC.jpg Erişim Tarihi: 20.12.2012

Magnum Fotoğraf Ajansı, fotoğrafçıların kendi bağımsızlıklarını koruyabildikleri ve kolektif bir yönetim anlayışını benimsedikleri bir platform olarak "1947 senesinde Robert Capa, Henri Cartier-Bresson, David Seymour ve George Roger tarafından kurulmuştur" (Miller, 2012:49-50). Magnum mensupları dünya çapındaki oldukça fazla tarihsel hadisenin şahitlerinden olmuşlar ve bu olayları fotoğraflayarak insanlığa aktarmışlardır. Bu olaylardan biri, Ernst Haas'ın 1947'deki Avusturyalı harp tutsaklarının kendi topraklarına dönmesini belgelemesi olmuştur. Haas, bu deneyimi fotoğraflarla ifade ederek, olayların karmaşıklığını ve acısını gözler önüne sermiştir. Haas yaşanan bu olaylar ilgili olarak istasyonda, insanlar bir sükût içinde trenden çıkıp adımlarını atan ilk kişileri beklerken ortaya çıkan tansiyon, geleceğin belirsizliğini yansıtıyordu demektedir ve bu atmosferin ardından gelen olayların, sadece bir fotoğraf makinesi aracılığıyla anlatılabilecek kadar özel ve etkileyici olduğunu ifade etmektedir (Miller aktaran Hughes ve Haas 1992). Diğer bir olay, Werner Bischof'un Hindistan'daki insanların gıdaya ulaşamaması ve bu duruma bağlı yaşananlarla ilgili yapmış olduğu çalışmadır. Bischof bu soruna fotoğraflarıyla bir çıkış yolu bularak katkı sağlamayı hedeflemiştir. Bischof'un fotoğrafları büyük yankı uyandırmış ve sonuç olarak "SSCB elli bin ton ve ABD yüz otuz altı milyon tonluk buğday yardımı yaptılar. Ayrıca ABD yüz doksan milyon dolarlık bir kredi sağladı" (PAR77653, 2012, Aralık 20). Başka bir olay ise, Ian Berry'nin 1960'ta Sharpeville Katliamı'nı belgelemesi, siyahilere zarar veren beyaz polislerin eylemleri sonucunda "69 insanın hayatının sona ermesine ve 178 insanın ise yaralanmasına yol açmıştır" ("Ian Berry", 2012). Berry'nin fotoğrafları, Pan Afrikanist Kongresi'nin (PAC) grevler başlatmasına ve bu olayları reddeden eylemlerde bulunmasına neden olmuştur. Bu eylemler sonucunda birçok insan tutuklanmış, yargılanmış ve sonradan hükümleri bozulan idam cezaları verilmiştir ("Sharpeville", 2012). Bu esnada Berry'nin fotoğraflarından kanıt olarak yararlanılmıştır ("Ian Berry", 2012)".

1935 yılında Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Roosevelt tarafından tarım ve hayvancılıkla ilgilenen kişilerin varlık durumlarının yetersizliğiyle ilgili çare bulmak amacıyla bir organizasyon hayata geçirilmiştir. Bu kurum Tarım Bakanlığına devredilmiş ve ismi Tarım Güvenlik İdaresi (FSA) olarak değişikliğe uğramıştır. FSA bu kapsamda; fakirlikle boğuşan çiftçilerin yaşam koşullarını kayıt altına almak ve kamuoyunu aydınlatmak amacıyla Roy Stryker önderliğinde bir fotoğraf projesi başlatmıştır ("Farm Security Administration", 2012). Stryker, yetenekli bir ekip oluşturmuş ve II. Dünya Savaşı'nın nihayete ermesiyle birlikte Amerika Birleşik Devletleri'nin vaziyetinin ne kadar iyi olduğunu ve farklı kesimleri fotoğraflarken çeşitliliğe odaklanmanın önemini vurgulamaktadır. Bu durumu Sontag, 1942 yılında Stryker mektubundan açıkça göstermektedir. Stryker mektubunda; Portrelerde insanların ruh haline dikkat edilmesi gerektiğini belirtip ardından Amerika'nın yaşlıların sığınağı olduğu algısını yansıtan ve bu nedenle yaşanan gerçeklikten uzak portrelerin bulunduğunu dile getirmektedir. Mektubun devamında ise bilhassa sanayi kuruluşlarında görev yapan genç neslin fotoğraflarının gerekliliğine vurgu yapar ve hanelerinde yiyecek hazırlayıp bitki büyüten hanımların ve huzurlu ihtiyarların portrelerine odaklanmanın önemine dikkat çeker (Sontag, 2011:75). Bu yaklaşım, farklı sosyal katmanların temsiliyetine ve çeşitli yaşam deneyimlerinin belgelenmesiyle daha zengin bir görsel doküman oluşturulması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Fakat Stryker tarafından hükümetin istekleri doğrultusunda çalışmaya zorlanan fotoğrafçıların çalışmalarına bakıldığında olumlu sonuçları göstermek yerine, derme çatma yerlerde konaklanan, yıpranmış giysilere sahip insanların olduğu ve

zorlu çalışma koşullarına sahip bir çevrenin yansımalarını gösterdikleri fark edilmektedir. Kayıt altına alınan yüzbinlerce fotoğrafın içinde öne çıkanlardan biri Dorothea Lange'e ait olan "Göçmen Anne" isimli çalışmadır. Atak (2008, Aralık 03), bu fotoğraf umutsuzluğun, zihinsel ve bedensel tükenmişliğin ve geleceğe dair endişelerin açıkça yansıdığı 32 yaşındaki genç kadının yüzünde açıkça belirmişti diye ifade etmektedir. FSA tarafından istenileni göstermek yerine yaşanan zorluklara işaret eden bu fotoğraflar sadece bir belge olarak kalmakla kalmamış, aynı zamanda değişime katkıda bulunmuş ve devletin kurumlarında çalışan yöneticilerin yardım çabalarını tetiklemiştir.

Fotoğraf 22. Lange-Göçmen Anne 02, 1936

Kaynak: Dorothea Lange. https://en.wikipedia.org/wiki/Dorothea_Lange#/media/File:Lange-MigrantMother02.jpg Erişim Tarihi: 20.12.2012

Michelangelo Antonioni'nin yönettiği 1966 yapımı "Cinayeti Gördüm" adlı filmi, bir fotoğrafçının tesadüfen adam öldürme vakasının fotoğraflarını çekmesi ve realiteyle imgelem arasında sıkışıp kalmasını konu almaktadır. Hikâye, kariyer sahibi ve varlıklı bir fotoğrafçının etrafında oluşmaktadır. Bir gün, bir antika dükkanına uğrayan fotoğrafçı, sahibi olmadığı için parkta çekim yapmaya karar verir. Ancak burada tanık olduğu olay, onu istemeden bir cinayetin şahidi yapar. Fotoğrafçının içinde bulunan film makarasını almak isteyen bir kadınla yaşadığı tartışmada, fotoğrafçı kendini savunurken "Ben işimi yapıyorum" der (Carlo Ponti, 1966). Oluşan diyalog, sokak fotoğrafçılığı sırasında sıkça karşılaşılan gözetleme alışkanlığı, kişinin yaşam tarzına karışma ve izinsiz fotoğraf çekmenin ahlaki yönü gibi problemleri de gündeme getirir. Daha sonra, fotoğrafçı bu kadının fotoğraflarına bakıp neden tepki verdiğini anlamaya çalışırken bir cinayetin işlendiğine dair kanıt bulur. Bu noktada film, fotoğrafın bir cinayetin tanığı olduğunu gösterir. "Cinayeti Gördüm" fotoğrafın sadece bir nesne olmanın ötesinde, bir olayı nasıl tanık ve kanıt haline getirebileceği ve gerçeğin ifadesi olarak nasıl kullanılabileceğini sorgular. Fotoğraf, bir cinayetin kanıtı ve tanığı olarak hizmet eder, ancak aynı zamanda gerçeği anlamak ve kanıtlamak için yetersiz kalabilir. Fotoğrafçının yaşadığı içsel çatışma fotoğrafın sadece görüntü değil, aynı zamanda anlam taşıdığını ve bu anlamın değişebildiğini ve aynı zamanda insan algısının karmaşıklığını da temsil eder.

5. Sonuç ve Öneriler

Bu makale, Türkçe kaynaklardaki sınırlılığa rağmen sokak fotoğrafçılığına dair bir katkı sunmaktadır. Fotoğrafçıların yaşamı ve çalışmalarının ele alınmasıyla bu alana meraklı olan kişilere ilham vermek, araştırma ve incelemede bulunanlara rehberlik etmek ve fotoğrafın tanıklık ve kanıt olarak kullanımına dair örnekler sunmak gibi hedefler doğrultusunda literatüre önemli bir katkı sağlamıştır. Ancak, Türkçe kaynakların sınırlılığı ve araştırmaların yetersiz olması bu çalışmanın kapsamını etkilemiştir. Ayrıca, internet üzerinden elde edilen bilgilerin sadece kişisel deneyimlere dayalı ve düşük kalitede olduğu gözlemlenmiştir. Derinlemesine ve nitelikli röportajlar yapılmadığı için bu alandaki bilgi eksikliği de bir sınırlılık oluşturmuştur. Tüm bu kısıtların toplamında fotoğrafçılığın en çok karıştırılan alanları ortaya konmuş, önemli isimlere yer verilmiş ve değerlendirmeler yapılmıştır.

Bu araştırma sokak fotoğrafçılığının temel konseptlerini ve önemini ele alarak, bu özel fotoğraf türünün Türkiye'deki sınırlı bilgi kaynağına ve sağlıklı tetkiklerin bulunmadığına değinmiş ve gelecekteki potansiyelini vurgulayarak daha fazla araştırmanın gerekliliğini göstermiştir. Bu durum aynı zamanda bu alana yeni başlayan fotoğrafçılar için de bilgi eksikliğini ortadan kaldıracaktır.

Sokak fotoğrafçılığı, artık geride kalmış bir zaman diliminde çekilen fotoğraflarla mekanlar ve o dönemde yaşayan toplumlar hakkında değerli bilgiler sunarak kültürel anlayışın, bugün çekilen fotoğraflarla da gelecekteki nesillere bugünün yaşantılarını anlatan belgeler olacağından kişisel gelişimin bir yansıması olarak değerlendirilmelidir. Bu sebeple diğer fotoğrafçıların çalışmaları da incelenerek görsel algının artırılması göz önünde bulundurulmalıdır.

Bununla birlikte sadece teknik prensiplerle değil, aynı zamanda duygusal ve düşünsel derinliği ifade etme yeteneğiyle de değerlendirilmelidir. Sokak fotoğrafçılığı, şehir yaşamının ve toplumun dinamiklerini yakalama potansiyeline sahiptir. Farklı bakış açıları, sokak fotoğrafçılığının zenginliğini artırabilir ve çeşitliliğini destekleyebilir. Bu yüzden, zaman ve içinde bulunulan durumdan bağımsız olarak hayatın sıradan anlarını farklı bir perspektifle yakalayıp insan deneyimlerine tanıklık etmek gerekmektedir. Bu durum yurdumuzun tanınırlığının artırılmasında kullanılabilecek güçlü bir araç olarak hizmet edecektir. Bu alandaki araştırmalar, sokak fotoğrafçılığının sadece bir akım olmadığını, aynı zamanda bir şehrin ve toplumun nabzını tutan önemli bir ifade biçimi olduğunu da gösterecektir.

Sokak fotoğrafçılığına duyulan ilgiyi artırmak için, fotoğraf için kullanılan donanımların fiyatları düşürülmeli ve nitelikli varyasyonları artırılmalıdır. Teknolojinin gelişmesiyle, ülkemizin de bu alanda üretime başlaması sokak fotoğrafçılığının çok fazla kişi tarafından denenmesine katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmanın ardından, sokak fotoğrafçılığı alanında veya belirli konulara hassasiyet geliştirilerek daha fazla araştırma potansiyeli oluşturulabilmektedir. Fotoğrafçıların yaşamları, kariyerleri, üslupları ve çalışmaları üzerine daha detaylı çalışmalar yapılabilir. Ayrıca, fotoğrafın şahitlik ve belge olarak kullanılma

biçimleri üzerine daha fazla araştırma yapılarak farklı yönleri incelenebilir. Sokak fotoğrafçılığına odaklı etkinliklerin düzenlenmesi, bu alandaki bilgi paylaşımını artırabilir ve Türkiye’de sokak fotoğrafçılığının yaygınlaşmasına katkıda bulunabilir. Bu şekilde, sokak fotoğrafçılığının gelişimine destek olabilir ve bu alandaki yeteneklerin keşfedilmesine yardımcı olabilir. Bu şekilde, sokak fotoğrafçılığı alanında yapılan katkılar artırılarak bu özel türün gelişimine destek olunabilir.

BEYANLAR / DECLARATIONS

Etik İlkelere Uygunluk Beyanı

“COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri” çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir:

Bu çalışmanın yazarı bu çalışma için Etik Kurul onayı gerekmediğini beyan etmiştir.

Declaration of Compliance with the Ethical Principles

In line with the “COPE-Code of Conduct and Best Practice Guidelines for Journal Editors” the following statements are included:

The author of this study declared that the Ethics Committee approval is not required for this study.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışmaları olmadığını beyan eder.

Declaration of Conflict of Interest

The authors have no conflicts of interest to declare.

Katkı Oranı Beyanı

1. Yazar çalışmaya %90, 2.Yazar çalışmaya %10 oranında katkı vermiştir.

Declaration of Contribution

Author 1 contributed 90% to the study, and Author 2 contributed 10% to the study.

KAYNAKÇA

ABD Arsenal’inde silahlı birlik askeri, Washington DC, 1862. Mathew Brady. Wikimedia Commons. İçinde Wikipedia. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:2US_Arsenal_Wash_DC.jpg Erişim Tarihi: 20.12.2012

About Vivian Maier. (2012, 14 Ağustos). <http://www.vivianmaier.com/about-vivian-maier/>

- Atak Ö. (2008, Aralık 03). Dorethea Lange-Göçmen Anne, *Sol Portal*, <http://haber.sol.org.tr/okumaodasi/6949.html?print>
- Atget. Photography (2012, Eylül 13). *Eugène Atget*. <http://www.atgetphotography.com/The-Photographers/Eugene-Atget.html>
- Baudrillard, J. (2010). *Simularklar ve simülasyon*, O. Adanır (çev.), Doğubatı Yayınları
- Beck K., (2011, Ocak 21). Vivian Maier: A life's lost work seen for first time, *BBC News*, <http://www.bbc.co.uk/news/world-us-canada-12247395>
- Behind Saint Lazare Train Station. (1932). Henri Cartier-Bresson. <http://www.fotomuhabiri.com/henri-cartier-bresson/> Erişim Tarihi: 04.07.2012
- Benigno J. A., (Kasım 13, 2011). Lisette Model, *Masters of Photography*, <http://mastersofphotography.blogspot.com/2011/11/lisette-model.html>
- Berger J. (2007). *Görme biçimleri*, Y. Salman (çev.), Metis Yayınları
- Bicycle Lady by Bill C. (t.y.) Bill Cunningham, street shooter. <https://therepublicofless.wordpress.com/2010/06/09/bill-cunningham-street-shooter/> Erişim Tarihi: 14.08.2012
- Bill Cunningham. (2012, 14 Ağustos). İçinde Wikipedia. [http://en.wikipedia.org/wiki/Bill_Cunningham_\(photographer\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Bill_Cunningham_(photographer))
- Bill Cunningham New York. (2010). <http://www.zeitgeistfilms.com/billcunninghamnewyork/#>
- Bill Cunningham New York official US trailer. (2011). https://www.youtube.com/watch?v=M8kINiFhplc&list=UUKHR2OqCZwjMnioJ7xU2oDA&ab_channel=ZeitgeistFilms Erişim tarihi: 14.08.2012
- Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF). (Ağustos 14, 2012). <https://sites.unicef.org/salgado/bio.htm> Erişim tarihi: 14.08.2012
- Boya ve Modelleri, (Şubat 21, 2009). *Julio Hardy:Sokak Fotoğrafları*, *Fotoritim*, <http://www.fotoritim.com/yazi/julio-hardy--sokak-fotograflari>
- Bowl, J. E. (1989). A Photographer. In Christopher P. (Eds). *Photography in the modern era: European documents and critical writings, 1913-1940*, *The Metropolitan Museum of Art and Aperture*, (pp. 238-251).
- Britannica, (2012). *Lisette Model*. T. Editors of Encyclopaedia Britannica. <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/727407/Lisette-Model> Erişim Tarihi: 07.09.2012

Bursa Fotoğraf Sanatı Derneği (BUFSAD). (2008). *Temel fotoğraf eğitimi*, Yazılmamış

Carlo Ponti (Yapımcı), Michelangelo Antonioni (Yönetmen), (1966). *Cinayeti Gördüm (Blow up)* [Film], İngiltere-İtalya: MGM Premiere Productions

Carlos Henrique Reinesch ile Sokak Fotoğrafçılığı. (Mart, 2012). *Fotoritim*. Yeltepe Ercan H. (çev.) *Fotoritim*, Hepsî, <http://www.fotoritim.com/yazi/carlos-henrique-reinesch-ile-sokak-fotografciligi>

Cole, T. (2009, Şubat 13) 'Americans': The book that changed photography' *npr*. <http://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=100688154>

Cunnigham, B. (Ekim 27, 2002). Bill on Bill, *The New York Times*, <http://www.nytimes.com/2002/10/27/style/bill-on-bill.html?pagewanted=1>

Çubukcu, G. (2013). *Sokak Fotoğrafçılığı*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Diamonstein, B. (1981). *An Interview with Garry Winogrand. visions and images: american photographers on photography*. New York. <http://jnevins.com/garywinograndreading.htm> Erişim Tarihi: 14.09.2012

Doğrudan Fotoğraf. (Temmuz 4, 2012). *Belgesel fotoğraf*. http://www.belgeselfotograf.com/dogrudan_fotograf.phtml

Duvar Ustası. (1928). San Francisco Museum of Modern Art. <https://www.sfmoma.org/artwork/83.210/> Erişim Tarihi: 14.08.2012

Eugène Atget. (2012, Eylül 13). İçinde Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/Eug%C3%A8ne_Atget

Farm Security Administration. (2012, 20 Aralık). İçinde Wikipedia. http://en.wikipedia.org/wiki/Farm_Security_Administration

Frank, R. (2002), "Demeç (1958)", Fotoğraf nerede biter?. *Sanat Dünyamız*. 84(Yaz) 108-109

Hambourg, M.M., (2009). *Eugène Atget*. Oxford University Press. http://www.moma.org/collection/artist.php?artist_id=229

Henri Cartier-Bresson. (Temmuz 4, 2012). *Foto Muhabiri*. <http://www.fotomuhabiri.com/henri-cartier-bresson/>

Henri Cartier-Bresson 20. Yüzyılın Gözü. (2012, Ağustos 14). *Henri Cartier-Bresson*. http://www.henricartierbresson.org/hcb/HCB_bio00_en.htm

- Horny, C. (Ekim 27, 2002). The Picture Subjects Talk Back, *The New York Times*, <https://www.nytimes.com/2002/10/27/style/the-picture-subjects-talk-back.html>
- Hostetler, L. (1999). *Garry Winogrand*. <http://emuseum.icp.org/view/people/asitem/id/163> Erişim Tarihi: 14.09.2012
- Hughes, J., Haas, A., (1992). *Ernst Haas in Black and White*, Bulfinch Press Little Brown.
- Ian Berry. (2012,20 Aralık). İçinde Wikipedia. http://en.wikipedia.org/wiki/Ian_Berry
- Indianapolis, The Americans Adlı Kitabından. (1956). Robert Frank Indianapolis. <https://emuseum.mfah.org/objects/17623/indianapolis?ctx=f36355e43829b834cd2885e62619dbe225173bc3&idx=313> Erişim Tarihi: 20.08.2012
- İsimsiz. (t.y.). ILFORD. Sebastião Salgado. <https://www.ilfordus.com/ilford-masters/sebastiao-salgado/> Erişim Tarihi: 14.08.2012
- İsimsiz 1. (2007). Blake Andrews:Sokak Fotoğrafları, Kanbank,A. (çev.) [Electronic Version]. *Fotoritim*, Sayı No: Haziran 2007, Hepsi, <http://www.fotoritim.com/yazi/blake-andrewa--sokak-fotograflari> Erişim Tarihi: 01.07.2012
- Julio Hardy: Sokak Fotoğrafları. (Şubat 21, 2009). *Fotoritim*, Akcan,B. (çev.) Fotoritim, <http://www.fotoritim.com/yazi/julio-hardy--sokak-fotograflari>
- Kılıç, L. (2000). *Görüntü Estetiği*. İnkılâp Kitabevi.
- Ken Light. (Aralık 11, 2012a,). <http://www.kenlight.com/biography.html>
- Ken Light. (12 Kasım, 2012b). <http://www.fotografya.gen.tr/issue-14/Bio.htm>
- Kim E., (2012, Ağustos). *10 Things Garry Winogrand Can teach you about street photography*, eric kim photography, <https://erickimphotography.com/blog/2012/08/20/10-things-garry-winogrand-can-teach-you-about-street-photography/> Erişim Tarihi: 14.09.2012
- Lange-Göçmen Anne 02. (1936). Dorothea Lange. İçinde Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/Dorothea_Lange#/media/File:Lange-MigrantMother02.jpg Erişim Tarihi: 20.12.2012
- Le retour - displaced persons (1945). MutualArt. <https://www.mutualart.com/Artwork/Le-retour---displaced-persons---Dessau-/A653C79FEAF96560> Erişim Tarihi: 14.08.2012
- Light, K., (2006). Çağımızın tanıkları; belgesel fotoğrafçılar anlatıyor, In Ken Light, Ş. Tekin, C. Özpinar (çev.), *Fotografik Vizyon Yayınları*

- Looking Younger. (2012). Carlos Henrique Reinesch ile sokak fotoğrafçılığı. Yeltepe Ercan H. (çev.) *Fotoritim*, Sayı No: Mart 2012, Hepsî, <http://www.fotoritim.com/yazi/carlos-henrique-reinesch-ile-sokak-fotografciligi>
- Looking In: Robert Frank's The Americans. (2009). National Gallery of Art, Erişim adresi: <https://www.nga.gov/exhibitions/2009/frank.html>
- Magasin, Gobelins Bulvarı. (1925). Eugène Atget. http://www.moma.org/collection/artist.php?artist_id=229 Erişim Tarihi: 13.09.2012
- Miller, R. (2012). *Magnum: Efsanevi fotoğraf ajansının hikayesi*, T. Tosun (çev.), Agora Kitaplığı
- Newhaven Fisherman. (1845). The Metropolitan Museum of Art. <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/268450> Erişim Tarihi: 04.07.2012
- Newhaven Fishergirls. (1845). Wikimedia Commons. İçinde Wikipedia. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Newhaven_fishergirls.jpg Erişim Tarihi: 04.07.2012
- Officers of the 71st Highlanders. (1856). Roger Fenton. İçinde Wikipedia. https://en.m.wikipedia.org/wiki/File:71st_Highlanders_by_Roger_Fenton,_1856.png#/search Erişim Tarihi: 20.12.2012
- O'donnel, N. (Aralık 14, 2010,). The Life and Work of Street Photographer Vivian Maier. *Chicago*. Erişim adresi: <http://www.chicagomag.com/Chicago-Magazine/January-2011/Vivian-Maier-Street-Photographer/>
- Özdemir, B. (2009). *Belgesel fotoğrafta "estetik kaygı" sorunu*, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi SBE. S.90-91
- PAR77653. (2012, Aralık 20). Magnum Photos. <http://www.magnumphotos.com/image/PAR77653.html>
- Photo Seminars. (2012, Eylül 07). *Lisette Model*. <http://www.photo-seminars.com/Fame/lisette.html>
- Place Dauphine, Paris. (1999). Richard Bram. <http://richardbram.com/images/one/text/379/0/0/0> Erişim Tarihi: 20.08.2012
- Richard Bram. (2012, 20 Ağustos). In-public. <http://www.in-public.com/richardbram>
- Reflections, New York. (1939). Masters of Photography, Lisette Model. Sayı No: Kasım 2011, <http://mastersofphotography.blogspot.com/2011/11/lisette-model.html> Erişim Tarihi: 07.09.2012
- Robert Frank. (2012a, 20 Ağustos). <http://www.atgetphotography.com/The-Photographers/Robert-Frank.html>

- Robert Frank. (2012b, 20 Ağustos). İçinde Wikipedia. http://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Frank
- Robert Frank. (2012c, 20 Ağustos). İçinde Wikipedia. http://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Frank
- Sariz E. (Haziran, 2007). Sokak Fotoğrafçılığı, *Fotoritim*, Hepsi, <http://www.fotoritim.com/yazi/emrah-sariiz--sokak-fotografciligi>
- Scherer, J. C. (2012, Aralık 04). *Fotoğrafik Belge*, Bozok M. (çev.). http://gorseletnografi.weebly.com/uploads/1/8/8/6/.../fotografk_belge.doc
- Scott C. (2011). *Sokak fotoğrafçılığı*, H. Yılmaz (çev.), Espas Sanat Kuram Yayınları.
- Sebastiao Salgado'nun Fotoğrafları, Kaosun içinde Keşfe Çıkarmışçasına İzlenebilir... (2012, 14 Ağustos)
Erişim adresi: <http://www.fotografya.gen.tr/cnd/salgado/bio.html>
- Sebastião Salgado. (2012, 14 Ağustos). İçinde Wikipedia. http://en.wikipedia.org/wiki/Sebastiao_Salgado
- SFG (2007a). *Blake Andrews: Sokak fotoğrafları*, Kanbank,A. (Çev.) Fotoritim, Sayı No: Haziran 2007, Hepsi, <http://www.fotoritim.com/yazi/blake-andrewa--sokak-fotograflari>
- SFG (2007b). *Richard Bram: Sokak fotoğrafları*, Kanbank,A., Akcan, B. (Çev.) [Electronic Version]. Fotoritim, Sayı No: Haziran 2007, Hepsi, <http://www.fotoritim.com/yazi/richard-bram--sokak-fotograflari>
- Sharpeville. (Aralık 20,2012). İçinde Wikipedia. <http://en.wikipedia.org/wiki/Sharpeville>
- Sontag S. (2004). *Başkalarının acısına bakmak*, O. Akinhay (çev.) Agora Kitaplığı
- Sontag S. (2011). *Fotoğraf Üzerine*, O. Akinhay (çev.) Agora Kitaplığı
- Texas Death Row. (1997). Ken Light. <https://www.kenlight.com/texas-death-row/iw7icrjppqzbfjklrkgnnxxjwzn8h23> Erişim Tarihi: 11.12.2012
- The Dream of Prometheus. (2007). Stefano Corso. <https://www.flickr.com/photos/pensiero/1211074535/>
Erişim Tarihi: 01.07.2012
- Trafalgar Meydanı. (2004). Sokak Felsefesi-Matt Stuart. <http://www.canonturk.com/vbulletin/sokak-fotografciligi/6785-sokak-felsefesi-matt-stuart.html> Erişim Tarihi: 01.07.2012
- Traub C. H., Heller S., Beller A. (2012). *Fotoğrafçının eğitimi*, H. Yılmaz, O. Yavuz ve Y. Keser (çev.), Espas Yayınları.
- Turan, H. (2011). *Belgesel Fotoğraf Üzerine Özcan Yurdalan*, Bilim ve Sanat Vakfı. Bülten, Sayı No:75, s.39-41 https://www.bisav.org.tr/userfiles/yayinlar/BULTEN75_web.pdf Erişim Tarihi: 01.07.2012

Vivian Maier Street Photographer. (2012, Ağustos 14). *Foto8*. <http://www.foto8.com/new/online/reviews/1515-vivian-maier-street-photography>

Vivian Maier, Chicago, Tarihsiz. (t.y.). Sokak Fotoğrafçısı-Vivian Maier. <http://www.bugunbugece.com/git-gor/vivian-maier-sokak-fotografcisi> Erişim Tarihi: 14.08.2012

Wintour, A. (2010). *Bill Cunningham New York*. Synopsis. <http://www.zeitgeistfilms.com/billcunninghamnew-york/#> Erişim Tarihi: 14.08.2012

World's Fair, New York City. (1964). Garry Winogrand. <http://www.getty.edu/art/gettyguide/artMakerDetails?maker=1834> Erişim Tarihi: 14.09.2012

Yıldız, L. (2012). *Stefano Corso ile Sokak Fotoğrafçılığı Üzerine*, Güneri, B. (çev.) *Fotoritim*, Sayı No: Temmuz 2012, Hepsisi, <http://www.fotoritim.com/yazi/stefano-corso-ile-sokak-fotografciligi-uzerine>